

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra romanistiky

Bc. Veronika Schwarzová

Příčiny a důsledky politické krize Belgie

Magisterská diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. Mgr. Jaromír Kadlec, Dr.

OLOMOUC 2009

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškeré zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci.....

.....

(podpis)

Poděkování:

Děkuji tímto vedoucímu práce Doc. Mgr. Jaromíru Kadlecovi, Dr. za jeho pomoc, připomínky a návrhy, které mi pomohly při mé práci. Rovněž bych mu chtěla poděkovat za projevenou trpělivost.

Resumé

Diplomová práce nese jméno „Příčiny a důsledky politické krize Belgie“. Cílem této práce je pojmenovat příčiny a důsledky politické krize, do které se Belgie dostala po posledních federálních volbách v červnu 2007.

V první části jsme zpracovali historický vývoj Belgie od jeho počátků až k současnosti. Kladli jsme důraz na roli francouzštiny a nizozemštiny v průběhu staletí.

Ve druhé části jsme analyzovali příčiny krize z více hledisek: jazykového, geografického, politického a ekonomického.

V poslední části jsme citovali z českého tisku průběh politické krize. V závěru jsme nastínili možný vývoj do budoucna.

Klíčová slova: Belgie, krize, příčiny, důsledky

Résumé

Notre mémoire de maîtrise est intitulé «Les causes et conséquences de la crise politique en Belgique». Puisque la Belgique se trouve dans une situation difficile suite aux dernières élections fédérales en juin 2007, l'objectif du mémoire était de désigner les causes et conséquences de la crise politique actuelle.

En première partie, nous avons conçu un aperçu historique décrivant l'histoire de la Belgique dès origines jusqu'au aujourd'hui. Nous nous sommes concentrés sur la position et le rôle du français et du néerlandais, les deux langues principales usitées en Belgique.

En seconde partie, nous avons analysé les causes de la crise de plusieurs aspects: linguistique, géographique, politique et économique.

En dernière partie, nous avons démontré le déroulement de la crise grâce aux citations dans les médias. Nous avons esquissé l'évolution possible en Belgique.

Mots-clés: Belgique, crise, causes, conséquences

Abstract

My thesis' title is „ The Origins and Implications of the Belgian Crisis“. The goal of my work is to attempt to establish the origins and implications of political crisis in which Belgium found itself after the federal elections in June 2007.

The first part of my thesis deals with the historical evolution of Belgium from the beginnings to present. The roles played by French and Dutch languages in the course of centuries are therefore emphasized.

The second part analyses the cause of the crises from various points of view, namely linguistic, geographical, political and economical ones.

The last part is based on czech press quotations related to the development of the crisis. The summary outlines possible future developments.

Key words: Belgium, crisis, origins, implications

OBSAH

ÚVOD	9
I. HISTORIE BELGIE A JAZYKOVÁ SITUACE	11
1. Od nejstarší historie přes středověk až k roku 1830	11
2. Revoluce 1830 a vznik Belgie	13
3. Dvacáté století a jeho reformy	15
3. 1. První světová válka a následná rekonstrukce	15
3. 2. Druhá světová válka a poválečný vývoj	18
3. 3. Svižným krokem k federalizaci aneb konec unitární Belgie	20
4. Současnost	25
4. 1. Jak funguje belgická federace	25
4. 1. 1. Vládnutí na federální úrovni	25
4. 1. 2. Vládnutí na regionální a komunitární úrovni	27
II. PŘÍČINY KRIZE	29
1. Kulturní faktor	30
2. Geografický faktor	31
2. 1. Role Bruselu	33
2. 2. Brusel-Halle-Vilvoorde	34
3. Ekonomický faktor	35
3. 1. Hospodářské rozdíly Vlámsko versus Valonsko	38
3. 2. Jak se zachraňuje Valonsko	41
3. 3. Dopad světové hospodářské krize	43
3. 4. Kolik by stálo případné rozdělení země?	46
4. Politický faktor	46
4. 1. Současné politické strany	47
4. 2. Výsledky regionálních a komunitárních voleb 2004	51

4. 3. Výsledky federálních voleb červen 2007	55
4. 4. Politické nebezpečí	57
4. 5. A co na to „obyčejní“ lidé?	59
5. Co ještě drží Belgii pohromadě	60
 III. PRŮBĚH BELGICKÉ POLITICKÉ KRIZE A MOŽNÉ DŮSLEDKY	 62
1. Volby a politická krize poprvé	62
2. Politická krize podruhé	67
3. Politická krize potřetí	71
4. Možné důsledky aneb vyhlídky do budoucna	74
 ZÁVĚR	 76
BIBLIOGRAFIE	80
Seznam zkratk	89
Seznam obrázků	90

ÚVOD

Diplomová práce nese název „Příčiny a důsledky politické krize Belgie“. Belgie se po posledních federálních volbách v červnu 2007 dostala do svízelné situace, kdy vítěz voleb nedokázal dlouhé měsíce sestavit vládu. Cílem této práce je pojmenovat příčiny a důsledky této krize. Nebude se jednat se ovšem o práci čistě politologickou. Chceme poukázat i na hlubší příčiny této situace a najít souvislosti i jinde než jen v politice. Prozkoumáme příčiny z více hledisek – historických, jazykových, kulturních, politických, geografických, ekonomických.

První část práce bude zaměřena na historii země. Od nejstarších zmínek o území, přes vznik samostatného státu v roce 1830, až do současnosti. Budeme zkoumat jazykovou situaci, která je zajímavá tím, že v oblasti žijí dvě hlavní národnostní skupiny: na severu nizozemsky hovořící Vlámové a na jihu frankofonní Valoni. Zaměříme se na vývoj a postavení řeči obou národů, jejichž soužití nebylo vždy jednoduché. V pasáži o současnosti se zaměříme na fungování federálního státu na všech jeho úrovních.

Ve druhé, hlavní části, budeme analyzovat již samotné příčiny politické krize. Chceme upozornit na to, že stávající politická situace není projevem jen nedávné doby. Budeme hledat důvody rozporů v rozličné kultuře, jazyku a geografii (s důrazem na postavení hlavního města) dvou hlavních národních skupin. Detailně prozkoumáme ekonomické poměry země, včetně dopadů právě probíhající světové hospodářské krize a jejího vlivu na politickou situaci v zemi. Podstatná část kapitoly bude věnována politickému faktoru, analýze současných politických stran, výsledkům posledních federálních voleb a politickému životu obecně.

V závěrečné třetí části budeme demonstrovat pomocí citací z českého tisku postupný průběh krize, od jejího počátku v červnu 2007 až do letošního března. V závěru nastíníme možné prognózy vývoje v Belgii.

Jako metody práce zvolíme komparaci odborné literatury (zvlášť pro první část), jak české tak francouzské. Poněvadž se jedná o téma aktuální, budeme pracovat také s velkým množstvím článků, opět českých i francouzských. Většina našich zdrojů je dostupná v elektronické podobě.

I. Historie Belgie a jazyková situace

1. Od nejstarší historie přes středověk až k roku 1830

Osídlování evropské krajiny začalo pradávno. Území dnešní Belgie bylo relativně malé, nedostatečně důležité, a proto se po staletí stávalo součástí silnějších království a říší.

Keltské kmeny, které na území žily v nejstarších dobách, jsou prvními identifikovanými obyvateli belgického území. V prvním století př. n. l. byla oblast ovládnuta Gaiem Juliem Caesarem a Římany. Pod římskou správou docházelo k postupné romanizaci, tzn. přijetí jazyka a způsobu života dobyvatelů. V Caesarově díle Zápisky o válce galské, najdeme první zmínku o keltském kmenu Belgů, kteří na daném území pobývali. Dnešní název země Belgie pochází z označení keltského kmene. Římská nadvláda je vystřídána invazí a nadvládou Franků. Jejich nástupem začala doba Merovejců. Příchod Franků zasáhl daleko více sever území. Naproti tomu méně obydlený jih území, byl více pod vlivem římské kultury. Na severu tedy dominoval francký jazyk, na jihu románský. Je možné, že v tomto období se začíná rýsovat jazyková hranice mezi obyvateli severu (Vlámy) a obyvateli jihu (Valony). Dynastii Merovejců (481-751) následně vystřídá dynastie Karlovců (751-843). A belgické území se stává součástí Francké říše. Po umrtí posledního velkého panovníka Karla Velikého, došlo k rozdělení říše na tři části: západní část (dnešní Francie), východní část (dnešní Německo) a prostřední část, tzv. Lotharův úděl, kam patřila i belgická oblast. Poněvadž panovník nebyl příliš zdatný, mohlo v následujícím období dojít ke vzniku knížectví, hrabství a vévodství. Flanderské hrabství, které si úspěšně budovalo dominantní pozici v tkalcovském průmyslu, přitáhlo pozornost Francie a Anglie během stoleté války (1337-1453). Díky pragmatismu flanderského hraběte, který ožení svou dceru s burgundským vévodou, získají burgundští vévodové značný vliv.

Na konci 15. století se území dnešní Belgie dostalo pod nadvládu Španělska a Habsburků (1515-1700) pod názvem Španělské Nizozemí. Belgická oblast bude po několik století součástí Nizozemí (severozápadní Evropy), vždy pod jiným názvem odvozeného podle zrovna vládnoucí dynastie. Válka o španělské dědictví přičkne Vlámům a Valonům nové vládce - rakouské Habsburky (1714-1792) a z Belgie se stalo Rakouské Nizozemí. Po Habsburcích přichází noví dobyvatelé. Ve Francii se pomalu dostává k moci Napoleon Bonaparte a ani Belgie jeho vpádu nezůstane ušetřena. Francouzi obsadí zemi v letech 1792-1815. Po vídeňském kongresu, který byl svolán v reakci na ukončené napoleonské války a nesl se ve znamení přerozdělení moci v Evropě, Francie o Belgii přišla. Spojené království nizozemské získalo Belgii na posledních 15 let.

*„Jazyková hranice mezi Valony a Vlámami byla vytvořena již ve středověku a od té doby se příliš nezměnila, i když jazykem státní správy a práva byla ve středověku latina a problémy mezi oběma živými jazyky ještě neexistovaly. Jazyková hranice oddělovala od sebe germánský a románský svět...“*¹ Různí vědci a badatelé se snažili najít odpověď na vznik jazykové hranice, ale ve většině případů nedospěli ke stejným závěrům. Valonsko a Vlámsko bylo od 16. století pod nadvládou evropských velmocí. S tím souvisí i používání jazyka, v tomto případě francouzštiny. Francouzština byla považována za jazyk vládnoucích vrstev, intelektuálů a kulturních kruhů. I přes snahy některých panovníků, se jazyková situace nijak zásadně neměnila. Změna nastala až za francouzské nadvlády. Francie se snažila vnutit francouzštinu veškerému obyvatelstvu, v některých oblastech jako např. školství, tisk a státní správa bylo možné používat jen francouzštinu. Za nizozemské nadvlády se jazykové poměry uvolnily, bylo nařízeno používání nizozemštiny ve Vlámku a francouzštiny ve Valonsku.

¹ Holeš, J.-Kadlec, J.: Francouzština v Evropě. 1.vyd. Olomouc 2005, s. 19

2. Revoluce 1830 a vznik Belgie

Léto roku 1830 je pro obyvatele Valonska a Vlámka zlomové. Nespokojenost všech vrstev obyvatelstva se stávající politickou situací, ke které se přidala i špatná úroda a tuhá zima, vyústila v revoluci a boj o belgickou nezávislost. V širších evropských souvislostech to znamenalo, že Evropa se bouřila proti novému rozdělení po vídeňském kongresu. Proběhla povstání ve Španělsku, Itálii, Rusku, Řecku. Červencová revoluce ve Francii, která vyvrcholila v létě 1830, podnítila taky touhu Belgičanů po samostatném státě. Vládnoucí frankofonní elita se nechala inspirovat u svých sousedů.

Revolta vypukla v Bruselu, jakožto centru veškerého dění bez ohledu na jazykovou příslušnost, i když i v tehdejší Bruselu převládalo frankofonní obyvatelstvo. Později se rozšířila i do ostatních oblastí. Nezávislost Belgie byla vyhlášena 4 října 1830. Z tohoto revolučního období pochází první belgická vlajka (i když pruhy nebyly svislé, ale vodorovné) a rovněž národní píseň „La Brabanconne“ (Brabantanka), která se o pár let později stane národní hymnou. Nově vzniklý stát byl uznán i evropskými velmocemi. Provizorní vláda svolala volby do Národního kongresu. Voleb se účastnili jen mužští voliči, kteří platili daně a byli držiteli akademických nebo duchovních titulů. Národní kongres se skládal ze 200 poslanců, kteří se rekrutovali převážně z řad katolíků a liberálů. Národní kongres rozhodl o formě vlády a zvolil konstituční parlamentní monarchii. Království proto, že tato forma byla tradiční a osvědčená u ostatních evropských zemí. Otázka výběru krále byla složitá. Jednak žádný belgický král ani královská dynastie do té doby neexistovaly, jednak bylo třeba najít kandidáta, který by byl přijatelný pro všechny strany. Po dlouhém výběru se králem stal princ Leopold Sasko-Coburg-Gothský, bývalý ruský generál, příbuzný s německými i britskými vládnoucími rody. A tímto způsobem byla založena královská dynastie. Král vládl s podporou své vlády a ministrů. Jakákoliv rozhodnutí, ať legislativní či exekutivní, musela být schválena vládou.

Prvním belgickým králem se 21. 7. 1831 stal Leopold I., (vládl 1831-1865), po něm na trůn usedl jeho syn Leopold II. (vládl 1865-1904). Během jejich vlády země ekonomicky prosperuje, a to hlavně díky těžbě uhlí a výrobě oceli a železa. Na hospodářský růst země mají vliv i koloniální výpravy do střední Afriky, které podnikají oba panovníci. Ale až teprve Leopoldovi II. se podaří významně uspět a získá kolonii Konga. Belgičané tak získávají přístup k nerostným surovinám, jako je zlato, diamant, drahé kovy a slonovina.

Jazyková situace se v nové zemi vyvíjela ve prospěch francouzštiny, která byla opět stanovena jediným úředním jazykem. Král tak chtěl dát najevo nezávislost na Nizozemí. Francouzština byla oblíbena mezi vládnoucí třídou a elitou, jak frankofonní tak vlámskou, obyčejné vlámské obyvatelstvo hovořilo různými dialekty nizozemštiny.

V té době bylo taky Valonsko, „země elity“, ekonomicky silné a důležité, na rozdíl od Vlámka, „země sedláků“, které vedle něho živořilo. I veškerý kulturní život se odehrával ve Valonsku, resp. ve frankofonním prostředí, když i vlámská elita mluvila pouze francouzsky. Ve státní správě, školství i judikatuře byl povolen jen francouzský jazyk. Jsou známy i případy, kdy byli nespravedlivě odsouzeni vlámsští občané, protože nerozuměli soudnímu procesu a nemohli se tudíž bránit. Vlámové se těžko vyrovnávali se ztrátou svých jazykových práv, které nabyli za nizozemské nadvlády. A tak se pomalu začínají vytvářet různé vlámské skupiny na podporu vlámského jazyka. *„Jazykové spory propukly téměř okamžitě po vytvoření samostatného belgického státu a od čtyřicátých let 19. století je možné hovořit o «jazykové válce»“.*² Je třeba pochopit, že Vlámové nebojují jen o samotný jazyk, ale i o svou kulturní a národní čili vlámskou identitu. Vlámské skupiny pomalu zaznamenávají úspěch. V roce 1873 vstoupil v platnost zákon o užívání různých jazyků v soudnictví. Od roku 1874 mohli učitelé mluvit nizozemsky při výuce nizozemštiny. První projev v nizozemštině si vyslechnou poslanci v parlamentu v roce 1888. A konečně v roce 1898 je přijat Zákon o rovnoprávnosti jazyků. Přesto

² Holeš, J.-Kadlec, J.: Francouzština v Evropě. 1.vyd. Olomouc 2005, s. 27

si nelze představovat, že se situace změnila ze dne na den. Na rovnocenné používání obou jazyků si Belgičané zvykali pomalu a dlouho. Jako reakce na Vlámské hnutí vzniklo na konci 19. století Valonské hnutí. Jeho přívrženci se obávali, aby nizozemština nezískala převahu nad francouzštinou a nestála se s ní rovnocenná. Měli strach, že se napříště už nedomluví ve Vlámsku francouzsky a že se budou muset učit nizozemsky. A že v důsledku toho přijdou o své nadřazené postavení. Je znám i výrok jednoho valonského socialistického politika Julia Detréeho. „*Jako úplně první prohlásil, že: «Jsou jenom Valoni a Vlámové. Nejsou žádní Belgičané.» Tím naznačil možnost rozdělení státu. Těchto názorů začalo v bohatším a vyvinutějším Valonsku přibývat. Vlámové zůstávali naopak loajální a kulturní i vědecké elity také udržovaly věrnost Belgii.*“³

3. Dvacáté století a jeho reformy

3. 1. První světová válka a následná rekonstrukce

První světová válka zasáhla celou Evropu. Belgie do ní byla násilně vtažena, i přes svou proklamovanou neutralitu. Král Albert I. (vládl 1909-1934) musel čelit okupaci německé armády, která potřebovala belgické území jako taktizující prostor při útoku na Francii. Mobilizaci belgické armády, která proběhla v létě roku 1914, předcházelo vyhlášení všeobecné branné povinnosti, kterou se král pokoušel zlepšit obranyschopnost své armády. Němci se předvedli v celé své síle v početní převaze, s využitím nejmodernějších zbraní a Belgičané neměli moc velkou šanci. Němci okupují velkou část území (a snaží se proti sobě štvát Vlámky a Valony) po celou dobu války. Přesto zaznamenala belgická armáda jeden velký úspěch. Při bitvě na řece Yzeře se ubránila německé početní převaze a odrazila její útok. Další smutné

³ Hulicius, E.: Belgie. 1. vyd. Libri. Praha 2006, s. 140

prvenství bylo zaznamenáno u města Ypres, oblasti s největší frekvencí bojů ve druhé polovině války. Němci zde poprvé použili bojový chemický plyn, který později dostal jméno yperit. Celkově první světová válka skončila pro Belgičany tragicky a Belgičané se cítili podvedeni a ublíženi, jak mohl někdo nerespektovat jejich neutralitu.

Již během první světové války se projevila v armádě jazyková nesourodost. Většina důstojníků byla valonského původu, kdežto většina obyčejných vojáků pocházela z Vlámška. Z toho důvodu mohlo docházet k různým nedorozuměním při vykonávání rozkazů. Vlámští vojáci požadovali větší zastoupení svých vlámských důstojníků, ale jejich požadavky nebyly naplněny. I přesto, že existovalo nařízení, podle kterého měli důstojníci ovládat oba dva jazyky a taky v nich vydávat rozkazy. Dost to souviselo i se vzdělaností vojáků. Vzhledem k tomu, že povinná školní docházka byla zavedena až v roce 1918, bylo hodně vojáků negramotných, a tak neznali svá práva. Z toho důvodu vzniká Hnutí fronty, což je skupina vlámských vojenských intelektuálů, učitelů, kněží a studentů, kteří byli v kontaktu s obyčejnými vlámskými vojáky. Snažili se jim vysvětlit, že mají právo porozumět rozkazu, a že by tudíž měl být ve vlámštině. Po skončení války byla založena politická strana Strana fronty, jejíž jeden požadavek zněl: Samospráva pro Flandry. Strana fungovala až do roku 1930, kdy se po neúspěchu ve volbách rozpadla.

V poválečném období se Belgie snaží zotavit ze ztrát, které ji postihly. Bylo třeba vyřešit potravinovou krizi, snížit nezaměstnanost, zaopatřit postižené obyvatelstvo. Postupně byly zavedeny sociální opatření jako snížený počet hodin i dní za pracovní týden, kolektivní pracovní smlouvy, dětské přídavky, zdravotní pojištění. Stoupla produkce černého uhlí, oceli, železa i elektřiny. Země zvládla relativně dobře poválečnou situaci.

Díky jazykovým problémům, které se objevily za války, byla země nucena se vypořádat i s touto situací. Vlámové požadovali, aby byla nizozemština používána ve vlámské správě, školství a administrativě. Politici byli donuceni udělat alespoň částečný kompromis. Jazykovému sčítání, ve kterém byli obyvatelé tázáni na

používání jazyka, umožnilo stanovit jazykovou hranici oddělující sever od jihu, Vlámky od Valonu. V roce 1921 byl přijat zákon vymezující tři jazykové regiony: vlámský region na severu (kde se za určitých podmínek mohla francouzština ještě používat), francouzská část na jihu (kde bylo používání nizozemštiny zakázáno i přesto, že tam žili Vlámové, což se může zdát jako nespravedlivé) a dvojjazyčný Brusel (kde v dané době žilo více nizozemských mluvčích a povolený bilingvismus vlastně chránil frankofonní obyvatelé). V roce 1932 byl přijat další jazykový zákon, který situaci ještě upravil. Následovně byla uznána jednojazyčnost severu - nizozemština a jihu - francouzština. Došlo tedy k zákazu používání francouzštiny ve vlámské části, které povoloval zákon z roku 1921. Brusel zůstal dvojjazyčný. Je třeba ještě zmínit, že na východu Belgie ve valonské části leží německy mluvící oblast. Belgie dostala jako část válečných německých reparací mj. německé africké kolonie Rwandu a Burundi, ale i několik kantonů ležících na hranicích Belgie - Německa. Ty byly od roku 1932 rovněž dvojjazyčné (francouzština, němčina) s tím, že mohly používat němčinu jen v některých oblastech. Rok 1935 přinesl zákon o používání jazyků v soudnictví, což se dotklo hlavně vlámského obyvatelstva a jejich práva na vedení procesů v nizozemštině.

Počátek třicátých let je charakterizován velkou světovou hospodářskou krizí, která se naplno projevila i v Belgii a zastavila někdejší hospodářský rozvoj. Nezaměstnanost naopak rostla. Nejvíce bylo dotčeno Valonsko a jeho průmyslová výroba. Další negativní událostí pro obyvatelstvo bylo předčasné tragické úmrtí krále Alberta I., který byl u Belgičanů velice oblíbený. Po něm nastoupil jeho syn Leopold III. (vládl 1934-1951).

Třicátá léta byla úrodná na vznik extremistických politických stran a hnutí na valonské i vlámské straně. Důvody pro vznik a stoupající oblíbenost těchto stran jsou četné: historie, kulturní rozdíly, dozvuky první světové války. Právě probíhající hospodářská recese je katalyzátorem možná nejsilnějším. Vlámský národní svaz byla pravicová nacionalistická strana, která vznikla už v roce 1922. Mezi její nejdůležitější požadavky patřilo zrovnoprávnění francouzštiny s nizozemštinou, shodná práva Vlámů i Valonů, vytvoření federace. Další vlámskou stranou je

Verdinaso. Nejprve protibelgická strana, která později změnila směr a stala se stranou probelgickou a pronizozemskou a jejím přáním bylo znovu přičlenit Belgii k Nizozemí. Další je kulturně politické hnutí DeVlag (Vlajka), která byla již v předválečném období v kontaktu s Německem. Valonská nacionalistická (politická) scéna je poněkud odlišnější od té vlámské. Jednak frankofonní obyvatelstvo bylo vždy to, kdo hraje prim, a tudíž se nemuselo obávat o své zájmy. Přesto se nějaké myšlenky a hnutí na valonské straně rodí. Prvním, již zmiňovaným, je Valonské hnutí, které vzniká jako reakce na vlámskou Stranu fronty. Nejvýznamnější byla nacionalistická skupina Belgické katolické revoluční hnutí. Jednou z vůdčích postav byl Léon Degrelle, jehož stoupenci se nazývali rexisté. Fašistické hnutí ostře vystupovalo proti nespravedlivé demokracii, bylo založeno na diktátorském principu. Později Degrelle založil vlastní stranu Římsko-katolické a monarchistické rexistické hnutí.

3. 2. Druhá světová válka a poválečný vývoj

Druhá světová válka zaskočila Belgii svou razancí hned v počátku. Král stál opět v čele své země, která byla napadena Němci v květnu 1940. Jen pouhých 18 dní bojů a král uznává svou porážku a přesilu nepřátel, a žádá o podmínky kapitulace, i přes nesouhlas své vlády. Belgie je zcela zabrána Němci, vláda uprchne do exilu, král zpočátku zůstává v Belgii jako válečný zajatec. Toto královské rozhodnutí o kapitulaci je bráno jako zrada a později ho donutí k abdikaci. Belgie zůstane pod německou správou po celou dobu trvání války a je donucena ke spolupráci. Ať už se jedná o spolupráci ekonomickou, nebo pracovní. V praxi to znamená, že Němci využívali belgické zdroje hospodářství. Taky uzavřeli dohodu o možnosti pracovního nasazení Belgičanů v Německu. Pochopitelně byla nastolena i židovská problematika a přibližně dvě desítky tisíc židovského obyvatelstva bylo posláno do koncentračních táborů. Reakce na německé chování na sebe nenechá dlouho čekat. Odezva je organizována jak doma, tak v zahraničí (díky exilové vládě) a má jak kolaborující, tak odbojovou povahu. Na domácí půdě se organizovaly kolaborující složky na obou stranách jazykové hranice. Ve Vlámku to byl Vlámský národní svaz (VNS).

Nacionalistická politická strana, která byla založena ve dvacátých letech. Dalším kolaborantem bylo hnutí Vlajka. Ani Valoni nezůstali pozadu. Byl to hlavně Léon Degrelle a jeho rexisté, fašistická organizace, kteří velice silně podporovali režim. Všechny kolaborující skupiny taky opatřují spolupracovníky pro německé jednotky SS. Na tuzemské politické scéně usilovaly o moc výše jmenované politické strany. Nejprotěžovanější z nich byl Vlámský národní svaz, který se identifikoval s německými myšlenkami. Po německém nařízení, dle kterého směly vládnout jen strany sloučené s VNS, jinak jim hrozilo zaniknutí, se VNS stala jedinou vládnoucí stranou. Zahraniční odboj byl organizovaný vládou z Londýna, kde našla své dočasné útočiště. Domácí odboj byl vedený několika organizacemi. Víme, že část odboje byla podporována i bankovním sektorem.

Po skončení války a kapitulaci Německa, začíná poválečná rekonstrukce. Exilová vláda se mohla vrátit ze svého vyhnanství, tisíce lidí bylo odsouzeno za kolaboraci a taky bylo třeba vyřešit tzv. královskou otázku. Král byl díky svému postoji během války donucen zůstat v zahraničí a bylo mu znemožněno vykonávat funkci. Prozatímním panovníkem byl jmenován princ Charles, králův bratr. Politická scéna připomínala jízdu na horské dráze - několikery předčasné volby a postupná rotace katolíků a socialistů u moci. Královská otázka se definitivně vyřešila až v roce 1950, kdy se Leopold III. vrátil do vlasti. Po nepokojích, které kvůli jeho příjezdu propukly, se rozhodl abdikovat. Novým králem byl zvolen jeho syn Balduin I. (vládl 1951-1993). Vnitropolitický stav byl opět poznamenán konflikty mezi frankofonními a vlámskými skupinami. „*Již roku 1945 se na Valonském kongresu v Lutychu 486 z 1500 delegátů vyslovalo pro secesi a připojení k Francii, asi polovina se přikláněla k autonomii. Vlámské hnutí bylo naopak v defenzívě. Když však sčítání lidu ukázalo, že se zvyšuje počet frankofonů mezi Bruselem a zbytkem Valonska, hnutí se probudilo. Roku 1954 vznikla vlámská Volksunie, jež volala po federalizaci země a vystupovala na obranu vlámských oblastí, především proti pofrancouzštění Bruselu... Vývoj hospodářství vedl k pozvolnému, ale zrychlujícímu se úpadku Valonska a zvyšující se ekonomické síle i sebevědomí Vlámka.*“ ⁴

⁴ Hulicius, E.: Belgie. 1. vyd. Libri. Praha 2006, s. 159

Zahraniční politika se ubírá velmi zajímavým směrem. Belgie uzavře celní unii s Lucemburskem a Nizozemím - vzniká Benelux. Je jedním ze zakládajících členů organizací: Evropské společenství uhlí a oceli (které je dnes součástí Evropské unie), Organizace spojených národů (OSN), Severoatlantická aliance (NATO). Na počátku šedesátých let přichází o své kolonie Kongo, Rwandu a Burundi.

Poválečný hospodářský vývoj byl příznivý. „*Průmyslová výroba byla roku 1946 na úrovni 66% předválečného stavu, ale již roku 1948 se těžilo o 11% více uhlí než v periodě 1936-1939. Již roku 1946 mohla Belgie poskytovat potravinovou pomoc chudším regionům...*“.⁵ V sociální oblasti byli od nynějška obyvatelé zabezpečeni podporou v nezaměstnanosti, rodinnými dávkami i placenou dovolenou. Od roku 1948 bylo zavedeno volební právo i pro ženy. Padesátá léta rovněž ovládly školské reformy. Polemika probíhala mezi dvěma proudy: soukromé školství, ve většině případů katolické versus státní školství, většinou laické. Dle schváleného školního paktu z roku 1959 má každý právo, zvolit si jakou školu chce navštěvovat. Byla tedy uznána možnost studovat jak na soukromé, tak na státní škole. Stát se navíc zavázal finančně podporovat oba dva typy škol.

3. 3. Svižným krokem k federalizaci aneb konec unitární

Belgie

V roce 1962 se jednou provždy vyřešila otázka jazykové hranice. Jak jsme již zmínili v předešlé kapitole, spory mezi Vlámky a Valony neutuchaly, ba naopak a Vlámové obviňovali své frankofonní sousedy z roztahování a zabírání území. Bylo provedeno nové sčítání obyvatelstva podle principu jazykové příslušnosti obce, tzn. obyvatelé jednotlivých obcí se přihlásili buďto ke francouzštině nebo nizozemštině, a obec se přiřadila k převládajícímu jazyku. Na základě tohoto výzkumu byla k 1. září 1963 vytyčena definitivní jazyková hranice, která rozdělila Vlámsko a Valonsko. Součástí bylo i stanovení dvojjazyčného Bruselu. V zákoně bylo rovněž ošetřeno postavení

⁵ Hulicius, E.: Belgie. 1. vyd. Libri. Praha 2006, str. 156

tzv. obcí se zvláštním jazykovým režimem. Jedná se o jazykově smíšené obce ve Vlámku (kde je upraveno postavení menšinové valonské populace) a ve Valonsku (kde je upraveno postavení menšinové vlámské populace). Do tohoto opatření se zahrnovaly i německy hovořící obce. V souvislosti s definitivním stanovením jazykové hranice, se zbořila, nebo alespoň silně porušila hranice jiná. „...sociální jazyková hranice a pro belgické dějiny byla svého času možná důležitější než ona úřední jazyková hranice. Jazyk odlišoval ve vesnicích barona od sedláků, lékaře a notáře od nevzdělaných poddaných. Ve městech hovořil lepší střední stav francouzsky a menší obchodníci se mu chtěli vyrovnat. Ve vládním kabinetu se až do roku 1962, více než sto třicet let po vyhlášení samostatnosti, mluvilo výhradně francouzsky.“⁶ Jak je z této citace patrné, sociální jazyková hranice nemá nic společného s geografickým rozdělením na Vlámko a Valonsko.

I když se mohlo zdát, že je jazyková situace vyřešena, a že Vlámové a Valoni jsou spokojeni, nebylo tomu tak. V roce 1968 se vyhrotil spor o lovaňskou univerzitu. O co šlo: město Lovan se nachází ve Vlámku. Díky výjimce bylo možno vyučovat na univerzitě nizozemsky i francouzsky. Po několika protestních protifrankofonních akcích, kdy vlámskou studentskou obec podpořila i široká veřejnost, museli valonští studenti a profesori z univerzity odejít. Je třeba zmínit, že se nejednalo pouze o spor jazykový, nýbrž i o spor mocenský a církevní. Došlo k rozdělení univerzity a Valoni si založili svou frankofonní univerzitu ve Valonsku, v Nové Lovani, necelých třicet kilometrů od původní školy.

Sedmdesátá léta započala řadu reformních změn, které jednou provždy změnily tvář země. Z jednotné Belgie se stala federativní země. V roce 1970 došlo k první změně ústavy, která dala vzniknout třem ekonomicky samostatným regionům (francouzský, vlámský a bruselský), třem kulturním společenstvím (francouzská, vlámská a německá) a čtyřem jazykovým oblastem (francouzská, nizozemská, německá, dvojjazyčná v Bruselu). Touto první podstatnou změnou došlo k přesunu alespoň částečných kompetencí na regiony a společenství. Reforma 1980 zrušila jazykové oblasti, ale pokračovala v již započatých krocích: Společenstvím přibýly oblasti

⁶ Istendael, van G.: Belgický labyrint. 1. vyd. Cinemax Praha 1998, s. 103

působnosti jako např. zdravotnictví a sociální pomoc, takže už se nejednalo o čisté kulturní komunity, a změnil se i název: Společenství vlámské, valonské a německé. Na vlámské straně došlo ke sloučení regionu a společenství v jedno. Stanovení regionů požadovali především Valoni, aby mohli reagovat na svou ekonomickou situaci. Naopak o ustavení Společenství stáli zvláště Vlámové, aby mohli ovlivňovat postavení nizozemštiny. Během třetí státní reformy došlo k upravení postavení Bruselu – nově vznikl region Brusel hlavní město, který zahrnoval 19 obcí. Rok 1993 provází čtvrtá reforma, která dokončila jednu etapu transformačního procesu a Belgie se stala plně federálním státem. Tvoří ji tři regiony (vlámský, valonský a bruselský), tři společenství (vlámské, valonské, německé). Reforma z roku 2001 už jen přeřadí určité kompetence regionům a společenstvím a upravuje volbu poslanců do parlamentů. Regiony (ve smyslu vyšší správní jednotky, které jsou územně vázány) jsou kompetentní při rozhodování v oblastech, které jsou spjaty s daným územím: regionální rozvoj, územní plánování, životní prostředí, energie, zemědělství, hospodářství, doprava, zaměstnanost. Společenství zodpovídají za oblasti vztahující se k člověku samotnému: školství, zdravotnictví, sociální politika, kultura a kulturní dědictví (včetně jazykových otázek), infrastruktura. Na federální úrovni funguje federální vláda, která je zodpovědná za odvětví týkající se všech Belgičanů: finance a rozpočet, zahraniční politika, národní obrana, soudnictví, veřejná zdravotní péče, sociální zabezpečení, železniční a letecká doprava. Každý region i společenství má svůj parlament a vládu. K tomu je třeba připočítat federální parlament a vládu, takže Belgie má celkem šest parlamentů. *„Belgická federalizace vedla k závažnější změně: ke vzniku více politických systémů. Po poslední státní reformě z roku 1993 můžeme rozeznat existenci šesti politických systémů na institucionální úrovni: na úrovni federální, na úrovni Vlámské komunity-Regionu, Bruselského regionu, Valonského regionu, Francouzské komunity a Germanofonní komunity.“*⁷

Za posledních čtyřicet let urazila Belgie dlouhou cestu. Z unitární země, s jedním řídicím centrem se stal federativní stát s decentralizovanou formou moci.

⁷ Delwit, P., De Waele, J.-M.: Proměny belgického politického systému. In: Politologická revue 1, 1997, s. 108-125

Pochopitelně se několikrát měnila i ústava; reformní prohlášení z roku 1993 se dotklo úvodníku ústavy, kde stojí, že Belgie je federální stát, který je tvořen společenstvími a regiony. Transformační proces byl velmi náročný a pomalý, i proto se tehdejší vlády a politici střídali rychleji než obvykle. Doba byla citlivá i ke vzniku krajních politických hnutí a stran. Vznikl extrémně pravicový Vlámský blok, který prosazuje nezávislost Vlámška, zánik monarchie a v neposlední řadě omezení imigrace. Ve Valonsku vzniká Valonské shromáždění, jehož cílem je prosadit federalizaci.

Hospodářská situace země se vyvíjela nestejně. Zatímco Valonsko ekonomicky slábne a upadá, ve Vlámsku se hospodářství daří. Valonsko bylo tradiční oblastí těžkého průmyslu - hutnictví, ocelářství, sklářství, těžba uhlí. Po celosvětovém poklesu zájmu o těžký průmysl, neprojevilo zájem na přizpůsobení se novým hospodářským trendům. „Mezitím se prohluboval úpadek Valonska (v roce 1975 bylo 9,1% obyvatel nezaměstnaných a HDP činil 576,1 miliardy franků) a posilovalo se stabilní postavení Vlámška a Bruselu (nezaměstnanost 5,1%, resp. 5,5% a HDP 1 185, resp. 323, 5 miliard)“. ⁸ Valoni se zkrátka nedokázali adaptovat na měnící se požadavky trhu a začali zaostávat oproti svému vlámskému sousedovi.

Společenské a politické aféry negativně poznamenávaly politickou scénu již od devadesátých let. Každá vláda musela řešit společenské či politické prohřešky, ať už svých straníků, nebo jiné. Ve většině případů se to projevilo při dalších volbách. Tak kupříkladu, frankofonní starosta vlámského Limburku byl odvolán kvůli své neznalosti nizozemštiny. Došlo k zavraždění socialistického politika a následnému odvetnému zabíjení asi dvacítky opozičních politiků. Veřejnost se taky dověděla o korupčních skandálech Agusta a Dessault, které se týkaly vládních zakázek ve zbrojním průmyslu. Bruselská univerzita profinancovala státní peníze za neexistující průzkumy. A objevil se i sexuální skandál - dva členové vlády byli usvědčeni z poměrů s nezletilými prostitutkami. Tyto politické skandály, hojně sledované veřejností, se odrazily i v následujících parlamentních volbách. Protože se všechny politické strany tzv. v nějaké aféře namočily, odrazilo se to i na výsledku voleb, kdy

⁸ Hulicius, E.: Belgie. 1. vyd. Libri. Praha 2006, s. 160

tradiční strany ztrácely. Naproti tomu si polepšily extremistické strany a strany do té doby ve vládě nezastoupené.

Rok 1993 je pro Belgii zlomový. Jednak došlo k nečekanému úmrtí belgického krále Baldouina I. a novým králem se stal Albert II., jeho bratr. Rovněž došlo k zásadní reformě ústavy, která definitivně změnila statut země na federativní a kterou stačil ještě Baldouin podepsat před svou smrtí.

Druhá polovina devadesátých let pokračovala ve znamení společenských a politických kolapsů. Aféra pedofilního vraha Dutrouxe vyvolala znechucení nejen v Belgii. Podobě laděný skandál byl i případ pedofila Michela Fourniera. Smutné prvenství zaznamenala belgická dioxinová kuřata, které rozšířila paniku po celé zemi. Když se k tomu připočítá hospodářský pokles, má to zase další vláda u voličů spočítané.

Dalším negativním jevem, který se začal projevovat už v osmdesátých letech, byla špatná rozpočtová politika státu. Jedním z důvodů belgického zadlužení bylo plýtvání veřejnými penězi. Vysoký státní dluh nutil vládu omezovat prostředky na veřejné aktivity, což znamenalo omezení financí i na politiku zaměstnanosti. V roce 1996 dosáhl belgický státní dluh 906 miliard belgických franků, to znamená 127% hrubého národního produktu. Nezaměstnanost v devadesátých letech rostla - 9, 3% (1991), 13, 5% (1996). Rozdíl mezi Valonskem a Vlámskem v roce 1996 byl následující: Valonsko 18, 5%, Vlámsko 10%.⁹

V roce 2001 Belgie uskutečnila pátou federální reformu tzv. Lambermontskou a Lombardskou dohodu. Jednalo se o velmi důležitý dodatek, který významným způsobem posílil pravomoci regionů a komunit v oblasti hospodářské a sociální politiky a učinil je samostatnějšími ve finanční sféře. Druhá část dohod se týkala Bruselu a jeho institucí, resp. volby poslanců do parlamentu.

⁹ In: Delwit, P., De Waele, J.-M.: Proměny belgického politického systému. Politologická revue 1, 1997, s. 108-125

4. Současnost

4. 1. Jak funguje belgická federace

Belgie je konstituční monarchií s parlamentním systémem vlády. Od roku 1993 je země charakterizována jako federativní stát, který se skládá ze tří regionů (valonský, vlámský a bruselský) a ze tří společenství (valonské, vlámské, německé). Z plně centralizovaného státu s jediným centrem moci došlo k její decentralizaci. Hlavní centrum moci - tzn. federální vláda s celostátní působností - zůstalo ovšem zachováno.

4. 1. 1. Vládnutí na federální úrovni

Výkonnou moc má v rukou král a federální vláda s premiérem v čele, která je dále podporována poradními sbory a státními sekretáři. Královská role je spíše symbolická (i když s porovnáním s ostatními evropskými panovníky, má ten belgický stále dostatek pravomocí), i politická. Monarcha působí jako platforma pro politická jednání a zaštiťuje politická rozhodnutí, je symbolem práva, spravedlnosti a jednoty země. Může samozřejmě prezentovat vlastní myšlenky a návrhy. Všechna jeho rozhodnutí ale podléhají spolupodpisu alespoň jednoho ministra. Král rovněž jmenuje premiéra, kterým se zpravidla stává lídr vítězné strany a na jeho návrh pak jmenuje, případně odvolává vládu. Vláda má 14, resp. 15 členů, přičemž patnáctým členem je premiér. Při jmenování vlády je důležité respektovat jazykovou paritu, tzn. že poměr frankofonních a vlamofonních ministrů musí být shodný (7+7). Premiéra se toto pravidlo netýká. Hlavní premiérova role spočívá v koordinaci činnosti vlády a

uskutečňování vládní politiky. Zpravidla bývá premiér podporován dvěma vicepremiéry.

Zákonodárná moc sestává ze dvou komor parlamentu: poslanecké sněmovny (dolní komora parlamentu) a senátu (horní komora parlamentu). Dolní komora parlamentu se skládá ze 150 poslanců, kteří jsou voleni přímo na období 5 let. Reprezentanti do sněmovny musí mít alespoň 21 let a mít trvalé bydliště v Belgii. „*Regionalizace a proměna vnitřní organizace s sebou nesla i změnu v proceduře přijímání zákonů, které se týkají v první řadě zájmů některé z jazykových komunit. V takovém případě musí předkládaný zákon získat většinovou podporu obou hlavních jazykových komunit, respektive jejich představitelů v parlamentě. Každá z komunit může využít práva veta na všechna rozhodnutí, která by se mohla negativně odrazit na životě komunity, a lze proto v určitých souvislostech pokládat za ohrožení životních zájmů komunity.*“¹⁰ Horní komora parlamentu se skládá ze 71 senátorů, z čehož 40 senátorů je voleno přímo (25 vlámských a 15 valonských senátorů), 21 senátorů je voleno společenstvími (10 vlámských, 10 valonských, 1 německý), zbývajících 10 členů je voleno dodatečně (6 vlámských, 4 valonští). Jak je zřejmé, senátorská křesla jsou obsazována podle jazykových principů.

O čem se tedy na federální úrovni rozhoduje? Obecně lze říct, že o tématech, které se týkají všech Belgičanů: finance, veřejný dluh, měnová politika, zahraniční politika, národní obrana, soudnictví, veřejná zdravotní péče, sociální politika, státní podniky (železniční a letecká doprava, pošta..), kultura a věda.

¹⁰ Říchová, B. a kol.: Komparace politických systémů II., 3. vyd., Oeconomia Praha 2004, s. 24

4. 1. 2. Vládnutí na regionální a komunitární úrovni

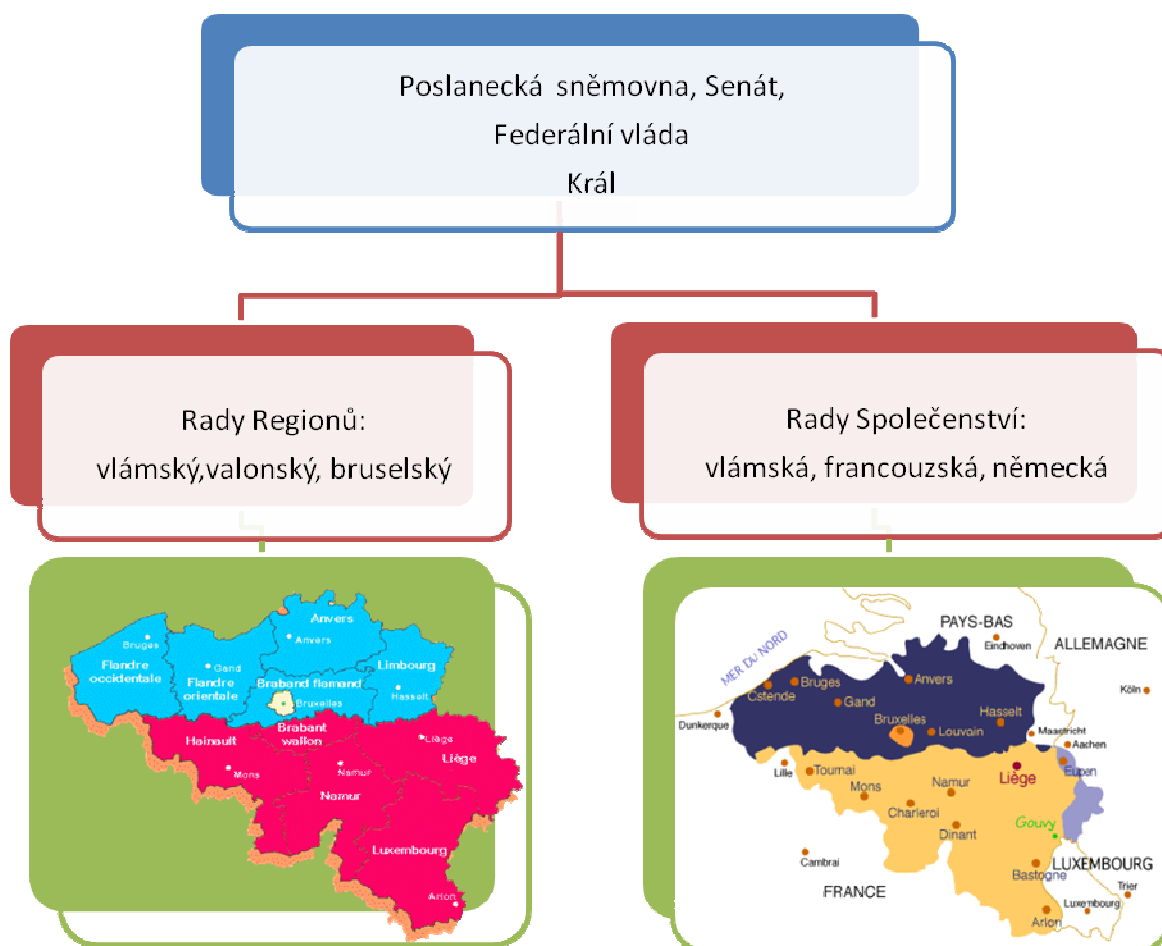
Každý region a každé společenství disponuje zákonodárnou mocí (rada nebo parlament) a výkonnou mocí (vláda). Poslanci jsou stejně jako na federální úrovni voleni na období 5 let. Každý celek má právo vydávat závazná pravidla, tzv. dekrety (v případě Bruselu se jedná o „ordonance“), která mají stejnou váhu jako federální zákony.

Vlámský region a společenství se sloučily do jedné instituce: Vlámské Rady. Vlámský parlament se skládá ze 124 poslanců: 118 je voleno přímo obyvateli Vlámka a 6 vlámofoonních poslanců z bruselského regionu. Vlámská vláda se skládá z maximálně 11 ministrů, a jeden z ministrů pochází z Bruselu. Premiér je jmenován z nejsilnější strany. Sídlo Rady se nachází v Bruselu. Okruhy vlámské politiky zahrnují kompetence jak regionu, tak jazykového společenství. Rada Valonského regionu je tvořena 75 poslanci a vládou se 6 ministry a sídlí v Namuru. Bruselský region je nejmenší, sestává z 19 obcí, v nichž žije nizozemsky i francouzsky hovořící obyvatelstvo. V Radě zasedá 75 poslanců a vládu tvoří 4 ministři (podle principu jazykové parity 2 nerlandofonní a 2 frankofonní). V rámci regionální politiky se vlády zabývají problematikou regionálního rozvoje, územního plánování, životního prostředí, energie, zemědělství, hospodářství, dopravy, zaměstnanosti, obchodu.

Jazyková společenství (vlámské, valonské, německé) jsou pověřeny vykonáváním kompetencí v oblasti kultury, ochrany a rozvoje jazyka, vzdělávání, zdravotní péče, ochrany dětí, sociální problematiky. Vlámská Rada jazykového společenství je totožná s Vlámskou Radou Regionu, jak jsem uvedla již dříve. Vlámská Rada hájí zájmy Vlámů a nerlandofonního obyvatelstva Bruselu. Francouzská Rada je sestavena z 94 členů a její vláda má maximálně 8 členů, včetně předsedy. Rada reprezentuje zájmy valonského a frankofonního obyvatelstva Bruselu. Rada Německého jazykového společenství je zastoupena 25 členy parlamentu a 3člennou vládou.

Místní správa je dvoustupňová a tvoří ji 10 provincií (vlámské: Antverpy, Limburk, Východní Flandry, Západní Flandry, vlámský Brabant; valonské: Hainaut, Lutych, Luxembourg, Namur, valonský Brabant) a 589 obcí.

Pro lepší pochopení belgického systému poslouží následující grafika: obr. [1]

II. Příčiny krize

V předchozí kapitole jsme popsali vývoj Belgie. Jak je patrné z předchozího textu, jedná se o stát relativně mladý, který nedávno oslavil své 188. narozeniny. A přesto, nebo právě proto, se dnes země nachází v hluboké politické krizi, která by mohla vést až k rozdělení země. O belgické politické krizi se hovoří v souvislosti s posledními federálními volbami (červen 2007). Můžeme se ovšem setkat i s názory, že krize začala již po regionálních a komunitárních volbách (červen 2004)¹¹. My se ztotožňujeme s myšlenkou o propuknutí „té pravé“ krize až po federálních volbách, i když je nasnadě, že ani před těmito volbami politická situace nebyla ideální.

V posledních parlamentních volbách konaných v červnu 2007 zvítězila Vlámská křesťanská strana. Předseda strany Yves Leterme byl pověřený sestavit vládu. Nicméně se mu toto pověření nedařilo plnit, Belgie byla po dlouhé měsíce bez fungující vlády. Král jmenoval prozatimní vládu v čele s bývalým premiérem Guy Verhofstadtem. Yvesu Letermovi se vládu podařilo sestavit až v březnu 2008, po dlouhých devíti měsících. Ale hned v červenci nabídl svou demisi, neboť se mu nepodařilo dosáhnout dohody mezi Vlámky a Valony v problematice státní reformy. Král ale Letermovu demisi nepřijal. Přijal ji až o pár měsíců později, v prosinci 2008. Nejasnosti okolo prodeje Fortis Banque, která se stala obětí světové finanční krize, donutily Yvese Leterma vzdát se premiérského křesla. Novým premiérem byl na sklonku roku jmenován Herman Van Rompuy. Hlavním úkolem Van Rompuyovy vlády je zmírnit dopady světové hospodářské krize na zemi. V následující kapitole nastíníme možné příčiny belgické krize.

¹¹ např. Wager, K.: „Belgické regionální a komunitární volby 13. června 2004. Země na cestě k rozpadu?“ Politologická revue 2, 2005. s. 74-89

1. Kulturní faktor

Belgie představuje zemi, která je postavena na dvou odlišných kulturních pilířích: na jedné straně je to kultura latinská, která představuje Valonsko a francouzsky mluvící obyvatelé a na straně druhé potom kultura germánská a německy a nizozemsky mluvící obyvatelé Vlámka. Téměř 60% obyvatel hovoří nizozemsky, 40% jsou francouzsky mluvící obyvatelé a 1% je německy hovořící obyvatelstvo. Tyto tři jazyky jsou oficiální jazyky Belgie. Ale vždy tomu tak nebylo. V roce 1830, kdy Belgie vznikla, se stala francouzština jediným oficiálním jazykem (což souviselo i s tehdejší postavením francouzštiny jako uznávaného společenského jazyka), i když většina obyvatel (početní převahu mají Vlámové) hovořila nizozemsky, resp. různými druhy nizozemského nářečí. Díky zájmovým skupinám si nizozemština pomalu dobyla své právo a byla uznána jako oficiální jazyk. Cesta to ale nebyla jednoduchá. Jazykové skupiny na obranu jazyka vznikaly na obou stranách - jedni se báli, aby jejich jazyk nezanikl, druzí se obávali o svůj „jazykový“ vliv a taky o to, že už se nedomluví francouzsky tam, kde na to předtím byli zvyklí. Z jazykového konfliktu se stával konflikt politický a nastala přetahovaná o moc. Aby mohla země dále existovat, bylo třeba nějak řešit danou situaci, a to nejen jazykové spory ale i ty z jiného soudku, o kterých bude řeč později. Bylo třeba nějakým způsobem přerozdělit moc, ve smyslu aby se vlk nažral a koza zůstala celá. Proto země přistoupila k reformám a z Belgie se stal federativní stát, s regiony a společenstvími a jím přidělenými oblastmi působnosti.

„Na rozdíl od jiných zemí, jejichž obyvatelé při vzniku spojoval aspoň jazyk, Belgie nevznikla jako jeden národ. Proto tak nikdy ani nefungovala. Vlámové a Valoni se podle něj dali dohromady, když to oběma národům vyhovovalo, a prostě jen doufali, že to bude fungovat i dál. Dnes už to nefunguje.“¹²

Na počátku sporu byl jazykový konflikt, který se vyhrotil do dnešní podoby krize.

¹² Holec, P.: „Jeden národ, dvojí lid“ In: Reflex, č. 36, 2008

2. Geografický faktor

obr. [2]

In:[http://etablislements.acamiens.fr/0021823w/spipchm/IMG/jpg/carte_physique_belgique.jpg 24-1-2009]

Oficiální název: Belgické království

Rozloha: 30 528 km²

Počet obyvatel: 10 666 866 (stav k 1.1.2008)

Hlavní město: Brusel

Oficiální jazyky: nizozemština, francouzština, němčina

Administrativní a správní členění:

3 regiony: Vlámsko, Valónsko, Brusel

10 provincií: Antverpy, Limburk, Východní Flandry, Západní Flandry, vlámský Brabant, Hainaut, Lutych, Luxembourg, Namur, valonský Brabant

3 jazyková společenství: Francouzské, Vlámské, Německé

Člen: EU, BENELUX, NATO ¹³

Belgie je malý stát ležící v samém srdci západní Evropy. Hraniční státy jsou Francie, Lucembursko, Německo a Nizozemí. Přírodní podmínky jsou rozmanité: na pobřeží a v severní části se nacházejí nížiny, ve střední, největší části, se rozprostírá rovina s úrodnou půdou a na jihu najdeme pohoří Ardeny. Mezi nejdůležitější řeky patří Mása a Šelda. Mezi další důležitá města kromě Bruselu patří na severu ležící Antverpy (jeden z největších evropských přístavů), Gent, Charleroi, Lutych, Bruggy, Namur, Mons, Lovaň. Z celkové rozlohy Vlámsko zabírá zhruba 44%, Valonsko 55% a na Brusel připadá necelé 1% celkové rozlohy.

Jak již bylo řečeno, v zemi žijí dvě velké národnostní skupiny: na severu nizozemsky hovořící Vlámové, na jihu frankofonní Valoni. Na německých hranicích pak žije německá národnostní skupina. Celkový počet obyvatel přesahuje 10 miliónů, z toho se uvádí že 59% jsou Vlámové, 40% Valóni a 1% německy hovořící obyvatelstvo. Nezanedbatelnou součástí země je i fakt, že

v Belgii žije relativně vysoký počet cizinců: ať už jde o imigranty, kteří přicházeli za prací, nebo cizinci, kteří se usídlili v Belgii, resp. v Bruselu z důvodů práce pro některou z evropských institucí.¹⁴

Vývoj populace 1999-2008¹⁵:

obr. [3]

Pohlaví	Muži	Ženy	CELKEM
Rok	Počet	Počet	
1999	4993718	5220034	10213752
2000	5006014	5233071	10239085
2001	5018019	5245395	10263414
2002	5042288	5267437	10309725
2003	5066885	5288959	10355844
2004	5087176	5309245	10396421
2005	5111325	5334527	10445852
2006	5143821	5367561	10511382
2007	5181408	5403126	10584534
2008	5224309	5442557	10666866

¹³ in: [online] [cit. 2009-01-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/belgie-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000809/>>

¹⁴Souhrnná teritoriální informace Belgie. [online] [cit. 2009-01-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/belgie-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000809/>>

¹⁵ Ecodata[online] [cit. 2009-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://ecodata.mineco.fgov.be/mdf/Population.jsp;jsessionid=jcnn9nlxd1>>

Počet cizinců žijících v Belgii 1999-2007¹⁶:

obr. [4]

Pohlaví	Muži	Ženy	CELKEM
Rok	Počet	Počet	
1999	464834	427146	891980
2000	465903	431207	897110
2001	445908	415777	861685
2002	438115	408619	846734
2003	439652	410425	850077
2004	442639	417648	860287
2005	445710	425152	870862
2006	459070	441403	900473
2007	461343	443987	905330

2. 1. Role Bruselu

Problematika hlavního města hraje důležitou roli pro pochopení dnešní belgické situace. Brusel je pro oba národy společný, není možné ho rozdělit na dva. Je to centrum federální vlády, sídlo krále a monarchie a v neposlední řadě sídlo institucí Evropské unie (Rady EU, Evropské komise, poradních institucí EU). Brusel je samostatný region, který se ale geograficky nachází ve Vlámku (a je taky jeho centrem), ale větší část jeho obyvatel (až 85%) je frankofonní. Je to samostatná správní jednotka, která je oficiálně dvojjazyčná. To znamená, že např. všechny názvy ulic jsou uváděny ve dvou jazycích. Přesto má francouzština jaksí navrch. Brusel je taky multikulturní město. Kromě Belgičanů zde žije a pracuje i tisíce cizinců, ať již přechodně nebo natrvalo. A možná i samotní Vlámové se zde cítí jako cizinci. Hodně

¹⁶ Ecodata [online] [cit. 2009-03-10] Dostupné na WWW:
<http://ecodata.mineco.fgov.be/mdf/Population_etrangere.jsp>

z nich v Bruselu pracuje, ale domů dojíždí do Vlámka. Brusel je taky symbol Belgie, téměř jediné místo, kde dochází ke střetávání Vlámů a Valonů.

2. 2. Brusel-Halle-Vilvoorde

Pod zkratkou BHV se skrývá největší volební obvod Brusel-Halle-Vilvoorde. Ač to může znít překvapivě, tyto tři písmena jsou jablkem sváru mezi vlámskými a valonskými politiky již řadu let. O co jde: „*Frankofonní obyvatelé tohoto vlámského obvodu mohou volit frankofonní politiky kandidující za hranicemi distriktu, což je v Belgii ojedinělé. Vlámské strany žádají zrušení této dichotomie a správní připojení Halle a Vilvoorde k Flandrám. To by znamenalo, že tamních zhruba 155 tisíc frankofonů by muselo volit jen vlámské strany a podléhalo by vlámské justici. Frankofonní politici to, nepřekvapivě, odmítají. Nejen kvůli samotnému faktu ztráty části voličů, ale také proto, že to považuje za zásadní krok směrem k územní a správní celistvosti Flander, tedy dalšímu přiblížení rozpadu Belgie na Flandry a Valonsko.*“¹⁷

Na mapce je znázorněn volební obvod Brusel-Halle-Vilvoorde: Samotný Brusel se skládá z 19 samostatných obcí a ze 6 okresů Halle-Vilvoorde.

obr. [5] In:

[<http://moulesfritesetchoux.files.wordpress.com/2009/01/hv.jpg> 7-3-2009]

¹⁷ Šafaříková, K: Belgie slaví. A spěje k rozpadu. In: Lidové noviny 21. 7. 2008, [online] [cit. 2009-03-02] Dostupné na WWW: <http://www.lidovky.cz/belgie-slavi-a-speje-k-rozpadu-d26-/ln_noviny.asp?c=A080721_000036_ln_noviny_sko&klic=226592&mes=080721_>

Jak už jsem naznačili, v Belgii se hovoří o možném rozpadu země. Jedním z mnoha důvodů, proč to zatím nejde, je právě statut Bruselu. Na město si totiž dělají nárok obě dvě jazykové komunity a ani jedna není ochotná se ho vzdát. Proč taky. Jak už jsme uvedli, hlavní město je většinou frankofonní, ale geograficky náleží Vlámku. Zároveň funguje Brusel jako centrum Evropské unie, což městu přináší nemalé peníze. „*Pokojné rozdělení se totiž neobejde bez toho, aby se Vlámové a frankofonní dohodli na osudu Bruselu. Všichni ho považují za své hlavní město a mají tam své vlády a parlamenty. V podmínkách, kdy i drobnost, jakou je vytyčení volebních okrsků v okolí Bruselu, se stává politickým dynamitem schopným rozmetat federální vládu, si lze takovou dohodu jen těžko představit. Paradoxně, nepřekonatelný spor o Brusel, který po desetiletí tolik ztěžuje fungování belgického státu, je v současnosti tím nejsilnějším důvodem jeho existence.*“¹⁸

3. Ekonomický faktor

Belgie patří mezi ekonomicky rozvinuté a stabilní země. Výše jejího HDP ji staví na 19. místo ve světovém žebříčku, a na 7. pozici v Evropské unii. Na tvorbě HDP se v nejvyšší míře podílí služby, průmysl a malou část tvoří zemědělství. Jakožto malá otevřená ekonomika, je hodně obchodně závislá na sousedních obchodních partnerech. Mezi její nejdůležitější vývozce patří Německo, Francie, Nizozemsko a Velká Británie. Mezi významné exportní komodity patří chemické výrobky, strojní zařízení, dopravní prostředky, potraviny (čokoláda a margaríny) a drahé kovy (diamanty). Do Belgie se nejvíce dováží nerostné suroviny.

Jak už jsme zmínili na začátku, pro zemi je typická celosvětová tendence přechodu od průmyslu ke službám. Přesto role průmyslu není zanedbatelná a na tvorbě HDP se podílí 17%. Významná průmyslová odvětví jsou: textilní, chemické, dopravní,

¹⁸ Drulák, P.: Belgie zatím drží. In: Mezinárodní politika 4, 2008. s. 9

automobilové, potravinářské. V následující tabulce si prosím všimněte rozložení sil mezi Valonskem a Vlámskem.

Struktura průmyslu v regionech , údaje za rok 2005, v procentech, běžné ceny: ¹⁹

Odvětví	Vlámsko	Valonsko	Brusel	Belgie
Průmysl, podíl	71,0	22,0	7,0	100,0
Podíl průmyslu na HDP	21,6	16,3	6,3	17,4
Chemie	20,1	21,5	12,9	19,9
Hutnictví	14,0	16,9	7,0	14,1
Dopravní prostředky	9,7	3,5	15,54	8,7
Elektr. a elektron. zařízení	7,3	6,4	6,8	7,1
Těžba (bez kov.rud)	3,6	12,0	3,6	5,4

obr. [6]

Sektor služeb se na tvorbě HDP podílí až 72% a důležité obory jsou: obchod, cestovní ruch, hoteliérství, pohostinství. Zemědělství představuje při tvorbě HDP jen 1% a je orientováno hlavně na živočišnou výrobu. Důležité postavení v ekonomice mají malé a střední podniky. Podniky, které mají méně než 50 zaměstnanců, zaměstnávají až 97% občanů v produktivním věku.

¹⁹ Ekonomická charakteristika země Belgie [online] [cit. 2009-02-15] Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/belgie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000809/>>

Region /Podnik podle počtu zaměstnanců	Valonsko	Brusel	Vlámsko
5 – 9	52,2%	45%	48%
10 – 19	26%	26%	27%
20 – 49	16%	19%	18%
50 – 99	3,5%	6%	5%
100 – 199	1,8%	3,2%	2,1%
200 – 499	0,6%	1,5%	0,8%
500 – 999	0%	0,2%	0,1%
1000+	0%	0,1%	0,1%

Z následující tabulky je patrný význam malých a středních podniků. Údaje za rok 2006 ²⁰. obr. [7]

²⁰ [online] [cit. 17. 2. 2009] In: < http://statbel.fgov.be/home_fr.asp>

3. 1. Hospodářské rozdíly Vlámsko versus Valonsko

Za ekonomickým růstem Belgie kdysi stály zásoby nerostných surovin na jihu země. Těžba černého uhlí a těžký průmysl vynesl zemi mezi industriální velmoce. Zlaté časy ale skončily. Valonské doly byly moc hluboké nebo vyčerpané, navíc nebyly konkurence schopné vůči levnějšímu zahraničnímu uhlí. Pochopitelně to souvisí i s procesem přechodu od industrializace ke službám. Valoni na to nebyli připraveni a nebyli schopni využít situace a dostatečně rychle se adaptovat na nové potřeby trhu. Netvrdíme, že ze dne na den v Belgii skončil těžký průmysl, pouze se omezil. Představuje zhruba 25% trhu, zatímco služby až 75%. Vlámové tohoto přelítí ekonomiky dokázali náležitě využít. Byli flexibilnější a levnější zaměstnanci než Valoni, což je důležité i pro zahraniční investory. *„Uvnitř Belgie došlo k zásadní změně rozložení ekonomicko-politických sil. V šedesátých letech už nebyl valonský těžký průmysl chloubou Belgie, nýbrž zdrojem problémů a žadatelem státní podpory. Ekonomická dynamika se přesouvá do Flander a s tím roste i sebevědomí vlámských elit. Přicházejí s požadavky na větší kulturní a hospodářskou autonomii a Belgie se dělí na společenství a regiony.“*²¹ Valonsko se ze „své“ hospodářské krize dodnes nevzpamatovalo. A to je jeden z největších problémů Belgie a taky jedna z příčin dnešní krize: ekonomická nerovnováha mezi severem a jihem; bohaté Vlámsko versus chudé Valonsko. Vlámsko se stalo nejbohatším regionem země. A je jím dodnes. Kdyby existovalo jen Vlámsko a Valonsko, pak ti první by patřili k nejbohatším v Evropě, ti druzí pak mezi nejchudší země. Ekonomické důvody jsou dalším z důvodů, proč Vlámové volají po větší autonomii pro Flandry, a někteří z nich přímo po rozdělení země.

²¹ Drulák, P.: Belgie zatím drží. In: Mezinárodní politika 4, 2008, s. 7

obr. [8]

	Vlámsko	Valonsko	Brusel
rozloha (km ²)	13 522	16 844	162
počet obyvatel (2008)	6 161 600	3 456 775	1 048 491
HDP (%)	58	23	19
počet podniků (2005)	432 290	202 126	75 836
podíl na exportu (2007, v %)	80,7	17,3	2
zaměstnanost (2007, v %)	66,1	57	54,8
nezaměstnanost (2007, v %)	5	10,7	18,1

22

Jak můžeme vidět z tabulky, Vlámský region je ekonomicky nejsilnější. V následujícím textu se zaměříme především na porovnání hospodářské situace Vlámka a Valonska. Flandry mají dvakrát více podniků než Valonsko. Za posledních padesát let se výše nezaměstnanosti ve Vlámku zmenšila ze 13% na dnešních 6%. Celková nezaměstnanost Belgie se za poslední roky pohybovala kolem 8%, přičemž ve Vlámku byla vždy nižší než ve Valonsku. Velkou míru nezaměstnanosti má i Brusel. Dnešní úroveň nezaměstnanosti je poněkud vyšší, což souvisí s probíhající světovou finanční krizí, o které se zmíníme později. Za posledního půl století, výše hospodářského růstu dosahovala v průměru 3% ve Vlámku, oproti průměrným 2% ve Valonsku. Hrubý domácí produkt na jednoho Vlāma činí 27 356 euro ročně, na jednoho Valona připadne 19 858 euro ročně.

Jiná věc, která Vlāmy a Valony nerozlučně spojuje, ale v tom negativním smyslu, je vysoký státní dluh. V roce 2007 činil 83, 5% HDP. V případě dělení země, není jasné jak by se dělil státní dluh.

²² Ecodata [online] [cit. 2009-02-17] Dostupné na WWW:
<http://ecodata.economie.fgov.be/Fr/begin_fr.htm> a [http://statbel.fgov.be/home_fr.asp>

Další z věcí, které Vlámům vadí je, že „doplácí“ na Valony. Jedni říkají, že za částku, která se přesune ze severu na jih, by si každá vlámská rodina mohla koupit jednu za čtyři roky nové auto. Ti mírnější se nesouhlasně ozývají a nabízejí přirovnání: každý den zaplatí jeden Vlám jedno pivo jednomu Valonovi. Jedno je však jisté: finanční transfery ze severu na jih existují. Neexistuje ovšem žádná studie (resp. nějaké existují, ale velmi se liší), která by vyčíslila jejich přesnou výši. V manifestu „In de Warande“, publikovaném vlámskými politickými osobnostmi, které usilují o nezávislost Flander, se uvádí, že: ročně se přelije 10 miliard euro ze severu na jih, z toho jde 8 miliard do Valonska a 2 miliardy do Bruselu. V přepočtu na jednoho obyvatele Vlámka to znamená 1800 euro ročně. Podle Střediska valonského ekonomického výzkumu na univerzitě v Namuru jsou finanční převody vyčísleny na 5,3 miliard euro ročně. Výzkumný kabinet belgické banky KBC hovoří o 5 miliardách euro ročně. V každém případě je jisté, že transfer peněz s bohatšího severu na chudý jih existuje. Neznamená to ale, že si Vlám Kristof Vandamme vybere svého Valona Guy Roorycka a pošle mu svůj příspěvek. Princip je jednoduchý. Stát, resp. vláda a v našem případě federální vláda vytváří platformu pro fungování veřejné ekonomiky. Vládní příjmy jsou různé typy daní, vládní výdaje představují důchody, podpory, dotace zdravotnictví, sociální zabezpečení, státní úvěry. Každý region platí daně a různé příspěvky. Zcela logicky, bohatší region zaplatí více. Veřejné finance mají tyto tři základní funkce: alokační, redistribuční a stabilizační. Alokační funkce řeší, jak efektivně využít finanční zdroje, které jsou k dispozici. Redistribuční funkce souvisí s přerozdělením veřejných financí, mluvíme o ní v souvislosti se sociálními cíli a týká se zejména plateb různých dávek. Stabilizační funkce stabilizuje hospodářskou situaci země, a to hlavně politiku růstu a zaměstnanosti. V případě Belgie, jako federativního státu, se na celonárodní úrovni rozhoduje o daňových příjmech a výdajích např. na sociální politiku státu včetně důchodů, rodinných i jiných přídavků, pojištění; politiku zaměstnanosti včetně podpory v nezaměstnanosti; veřejném dluhu, monetární politiku, státní podniky apod.

V důsledku ekonomické situace, která v Belgii panuje, je jasné, že Vlámové platí více a tak doplácí na svého chudšího souseda, který má hodně nezaměstnaných a

velké procento státních podniků, které potřebují státní (ve vlámském kontextu rozumějte vlámské) peníze. Ale nic není tak černobílé, jak na první pohled vypadá. Valonsko není zase až tak chudé a Vlámsko až tak bohaté. Kdybychom vzali oblast po oblasti, tak zjistíme, že některé části Vlámka pomáhají některým valonským oblastem a naopak, že některé části Valonska pomáhají vlámským oblastem. Jen pro zajímavost: ve Valonsku žije nejbohatší Belgičan Albert Frère, nejbohatší belgická obec se jmenuje Lasne a leží ve Valonsku, stejně jako nejbohatší okres Arlon a nejbohatší kraj Valonský Brabant. Ale i tak to vypadá, že Vlámku začíná docházet trpělivost, a že by se mnohým finančně ulevilo i přilepšilo, kdyby žádná federativní Belgie neexistovala.

3. 2. Jak se zachraňuje Valonsko

Jak už jsem popsali, ekonomická situace Valonska není jednoduchá. Region se potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti a malým hospodářským růstem. Ale abychom Valonsku nekřivdili zbytečně. Už v roce 1999 valonská vláda schválila strategický plán regionálního rozvoje (CAV, le Contrat d'Avenir). Plán byl aktualizován v roce 2002 (CAWA- Contrat d'avenir pour la Wallonie actualisé) a posléze v roce 2005. Cílem tohoto plánu je zvýšení hospodářského růstu, růst HDP a růst zaměstnanosti ve srovnání s průměrem Evropské unie. Pomoci by měl i vládní tzv. Maršalův plán (Plan Marshall). Oživit ekonomiku mají vládní investice ve výši 1, 4 miliard eur. Hlavními prioritami ekonomického rozvoje jsou oblasti vědy a výzkumu, inovace, biotechnologie a podpora vzniku nových podniků.

V následujícím odstavci chceme poukázat na to, že i Valonsko má své specifické oblasti, ve kterých je úspěšné. Většinou se jedná o specializace v průmyslu, které se váží na městské oblasti a univerzitní centra a dosahují vysoké technické úrovně. V Liège sídlí vesmírné centrum (Le Centre spatial), které vyrábí speciální materiály pro kosmický průmysl. Taky zde najdeme astronomické centrum, které se soustředí na výzkum a výrobu astronomických observatoří. Charleroi je základna leteckého,

petrochemického a grafického průmyslu (animovaný Spirou pochází právě odsud). Nová Lovaň zastřešuje biologický a farmaceutický průmysl. Světoznámí výrobci léků jako Glaxo anebo Pfizer zde mají svá výzkumná centra. Ve vědecko-technologickém parku v Namuru je soustředěn biotechnologický a potravinářský průmysl.

Ekonomika zaměřená na služby, specializované obory průmyslu a podnikatelské prostředí příznivě nakloněno zahraničním investicím, dobrá infrastruktura. Další z valonských receptů na hospodářský růst. Valonsko chce přitáhnout zájem zahraničních investorů, a docela se mu to daří. Mezi nejvýznamnější investory patří Spojené státy americké, sousední Vlámsko (jestli ho lze brát jako zahraničního investora) a Francie.

Mimo vlastní podpůrný ekonomický program, Valonsko využilo a stále využívá finanční pomoc Evropské unie. Prostředky ze strukturálních fondů za poslední ukončené období 2000-2006 byly využity 2/3 obyvatel Valonska a pokryly 60% území. V období 2007-2013 bude region čerpat finanční dotace ve výši 1 238 000 000 euro.

Jak je vidět, Valonsko má hodně šancí uspět svou ekonomickou reintegraci v rámci Belgie. A jisté úspěchy růstu už zaznamenalo. Roste objem exportu, v regionu se usidlují nové firmy (i známé jména jako Google či Microsoft), roste HDP. Přesto všechno, není to ekonomické zlepšení, jaké by si Valoni představovali. A už vůbec to nesplňuje představy Vlámů. Pomalý růst, stále vysoká míra nezaměstnanosti atd. Zůstávají i nadále skeptičtí. A tak to vypadá, že ekonomická situace Valonska může za všechny dnešní belgické potíže.

3. 3. Dopad světové hospodářské krize

Ani Belgii se nevyhnula celosvětová finanční krize. Jen zjednodušené vysvětlení k finanční krizi: finanční krize začala ve Spojených státech. Na počátku byly hypotéky poskytované americkými bankami nízkopříjmovým domácnostem. Ty posléze začaly mít problémy se splácením těchto hypoték. Tedy problémy na americkém hypotečním trhu odstartovaly dnešní hospodářskou krizi. Hypoteční banky se rychle zbavovaly hypoték, prodávaly je ostatním bankám a už se tedy nestaraly o jejich placení. Zkrátka, když si Amerika kýchne, Evropa dostane chřipku.

A je zřejmé, že finanční krize postihla i hospodářství Belgie. „*Belgická národní banka zveřejnila k 3.12.2008 aktuální údaje o makroekonomickém vývoji belgického hospodářství. Ve třetím kvartálu 2008 dochází v Belgii k dalšímu zpomalování hospodářského růstu, nicméně zůstává stále ještě pozitivní...Zpomalení hospodářského růstu je vyvoláno především poklesem investic podniků, které vykazovaly ještě během posledních pěti kvartálů poměrně silný růst, avšak za třetí čtvrtletí 2008 poklesly investice podniků o 1,0 %....*“²³ V zemi se, stejně jako v ostatních státech, projevuje nejistota a čekání na budoucí vývoj. Podle posledních zpráv vydaných belgickou bankou ING, se očekává pokles hospodářství až o 2, 9%.

Oblastí, která je velmi postižena, je sektor bankovníctví a pojišťovnictví. Hlavní důvody proč se bankovní instituce dostaly do potíží:

- ✓ nastal propad hypotečního a úvěrového trhu
- ✓ banky mají potíže s likviditou, tzn. nedostatek hotovosti
- ✓ přestal fungovat mezibankovní trh, banky ztratily důvěru a přestaly si navzájem půjčovat
- ✓ propadl se akciový trh, klesla cena akcií

²³ Vývoj belgického hospodářství v krizovém období. [online] [cit. 2009-01-24] Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/belgie/belgie-vyvoj-hospodarstvi-krizove-obdobi/1000809/51191/>>

- ✓ omezuje se poskytování úvěrů do ekonomiky, a nastává zpomalení ekonomiky

V ten moment přichází na řadu vláda a vládní zásahy, která se snaží ekonomiku znovu „nastartovat“. Do potíží se dostaly zejména finanční instituce Fortis, KBC, Dexia.

Nejdříve a snad nejvíce se potíže dotkly banky Fortis, která působí ve všech zemích Beneluxu. Na podzim 2008 se dostala vinou světové finanční krize do potíží a hrozilo, že nebude mít dostatek likvidity. Vlády jednotlivých zemí nabídly tato řešení: odkup nizozemských aktiv nizozemskou vládou, odkup belgických aktiv belgickou vládou (státní zásah je jedním z možných řešení finanční krize) a prodej části banky francouzské BNP Paribas. *„Podle dohody vlád Belgie, Nizozemska a Lucemburska měla být Fortis rozdělena na jednotlivé národní části, zestátněna a její klíčová belgická divize prodána BNP Paribas. Belgický soud však v prosinci rozdělení pozastavil a nařídil, aby k takovému postupu nejprve dali souhlas akcionáři. Vlády přitom poskytly bance finanční injekci 11,2 miliardy eur (asi 313 miliard Kč), investoři se však začali proti jejich plánu stavět.“*²⁴ Soudní spory okolo Fortisu přispěly ke vládní krizi a odstoupení belgického premiéra Yvese Leterma v prosinci 2008. Tehdy byla belgická vláda obviněna z ovlivňování soudu, aby rozhodl ve prospěch vládního návrhu řešení bankovní krize Fortis, který se ovšem nelíbil akcionářům banky. Akcionáři nesouhlasili se způsobem prodeje banky a to: nizozemskému státu, belgickému státu a francouzské BNP Paribas. Situace byla vyřešena teprve v únoru 2009, a to tak, že většina akcionářů tento vládní návrh zamítla. Odmítnutím se ale neruší předchozí prodej, a tak belgickému státu jeho podíl za 4,7 miliardy eur ve Fortis zůstává. Toto odmítavé rozhodnutí akcionářů může mít negativní dopad na současnou vládu, podle které je toto řešení nejlepším lékem na krizi ve Fortis Bank.

²⁴ Belgická vláda neuspěla: Akcionáři odmítli prodej banky Fortis. [online] [cit. 2009-03-24] Dostupné na WWW: <<http://finweb.ihned.cz/c1-34253720-belgicka-vlada-neuspela-akcionari-odmitli-prodej-banky-fortis>>

Další problémovou bankou je KBC. Ta na podzim taktéž získala vládní pomoc ve výši 3, 5 miliardy eur. „KBC je ve vážných problémech. Zatím nedokáže vyčíslit, nakolik bude její hospodářský výsledek ovlivněn přeceňováním některých druhů ztrátových aktiv. Nejistota a zároveň neprůhlednost v současné kritické době představují vážné nebezpečí.“²⁵ Banka na konci loňského roku skončila ve ztrátě 906 milionů eur. Podle posledních zpráv, získá KBC dotaci od vlámské vlády ve výši 2 miliard eur. Vlámský vláda za to obdrží účast na kapitálu (bez hlasovacího práva) ve výši 8%.

Státní pomoc, a to ve výši 6, 4 miliardy euro, obdržela i francouzsko-belgická Dexia. Nyní se banka chystá na restrukturalizaci, která by měla pomoci snížit dopady krize. Banka chce zmenšit počet pracovních míst a změnit svou strategii.

Bankovní sektor není pochopitelně jediný postižený finanční krizí. Postižená je i oblast služeb (díky poklesu spotřeby i kupní síly obyvatelstva) a průmyslu (automobilový, stavebnictví). V loňském roce rovněž došlo k rekordnímu počtu úpadku belgických firem. Rovněž byl zaznamenán i mírný nárůst nezaměstnanosti (v lednu 2009 činila míra nezaměstnanosti 7,3%), což je dáno jednak hospodářskou krizí, jednak i úbytkem sezónních míst a kontrakty končícími ke konci roku. A tak federální vláda přijala již na konci roku 2008, obecná opatření na zmenšení negativních důsledků krize. Tato opatření budou zemi stát 2 miliardy euro. Níže jsou uvedeny některé z těchto ustanovení:²⁶

- snížení DPH z 21% na 6% pro výstavbu nových domů, veřejných budov, na stavební práce, které znamenají úsporu energie
- dohled na kolektivními smlouvami 2009 a 2010. Zaměstnancům bude zaručeno %uální navýšení mezd. Toto opatření vyjde stát na 1 miliardu eur. Rovněž se sníží některé náklady zaměstnavatelů.

²⁵ Krize dolehla i na belgickou KBC. Vlámko poskytne dvě miliardy. [online] [cit. 2009-03-20] Dostupné na WWW: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-33203780-krize-dolehla-i-na-belgickou-kbc-vlamsko-poskytne-dve-miliardy>>

²⁶ Belgie: Antikrizová opatření federální vlády. [online] [cit. 2009-01-24] Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/belgie/belgie-antikrizova-opatreni-vlady/1000809/51403/>>

- zvýšení podpory v nezaměstnanosti
- urychlení investic do dopravní infrastruktury

Jak je patrné z předešlého textu, Belgie se potýká s hospodářskou krizí. Je tak možné, že na chvíli zapomene na vlastní problémy a začne řešit aktuálnější potíže. Nebo také ne, a světová krize bude další záminkou pro rozuzlení belgického dilematu.

3. 4. Kolik by stálo případné rozdělení země?

Jako jedno z možných řešení současné belgické situace se nabízí rozdělení země. I když se autorům této práce zdá, že je tato varianta v blízkém časovém horizontu málo pravděpodobná, a to z důvodu své složitosti, přesto existuje studie (publikovaná v září 2008), která vyčísluje ekonomickou stránku belgického rozpadu. Autorem teze je ekonom a politik Rudy Aernoudt. Podle něho by rozdělení země vyšlo na 7, 2 miliardy euro. *„Podle studie by na rozpadu více trátili Valoni, kteří by přišli o 4,9 miliardy eur ročně. Vlámky by rozdělení země stálo 1,25 miliardy eur ročně. Zbylých 1,06 miliardy by ročně postrádal dvojjazyčný bruselský region, uvedl belgický list Le Soir, jenž v úterý o studii informoval. Pokud by z Bruselu navíc kvůli rozpadu země odešly evropské instituce, bylo by k roční ztrátě regionu třeba připočítat dalších 6,8 miliardy eur. Studie vychází také z předpokladu, že rozpad země by automaticky znamenal konec přesunů peněz z bohatého vlámského severu na chudší valonský jih.“*²⁷

4. Politický faktor

Politická situace reflektuje nálady a názory obyvatelstva. Podle posledních výsledků federálních voleb můžeme říct, že lidé nejsou spokojeni se způsobem vedení státu a se stávající situací. V Belgii je účast ve volbách povinná, takže se voleb pravidelně

²⁷ Belgii by rozpad státu přišel na 7 miliard eur.[online] [cit. 2009-03-02] Dostupné na WWW: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-27388700-belgii-by-rozpad-statu-prisel-na-7-miliard-eur>>

účastní velké procento oprávněných voličů, i když nemálo volebních lístků je neplatných. Volby do obou komor federálního parlamentu probíhají obvykle každé čtyři roky, pokud nedojde k předčasným volbám. Poslední federální volby se odehrály v červnu 2007. Kandidáti ve federálních volbách nemohou být totožní s kandidáty do regionálních a komunitních rad. Volby do Rad Regionů a Společenství se konají co pět let. Poslední se odehrály v červnu 2004, nadcházející volby budou v červnu letošního roku. Vzhledem k probíhající politické krizi se od výsledků těchto nadcházejících voleb očekává, že ukáží směr, kterým by se země měla v budoucnosti ubírat.

4. 1. Současné politické strany

V belgickém politickém spektru jsou zastoupeny levicové, pravicové i středové strany. Jeden z typických znaků belgické politicko-stranické scény je paralelní existence politických stran. To znamená, že politické strany, které jsou v mnoha případech programově podobné či dokonce stejné, existují ve valonské i vlámské mutaci.

V tabulce je přehled současných politických stran:²⁸ obr. [9]

Skupina politických stran	Strana	
Sociálně křesťanský blok	vlámská valonská	CD&V/N-VA CDH
Liberální blok	vlámská valonská	VLD MR
Socialistický blok	vlámská valonská	SP.A PS
Národně definované strany	vlámská valonská	N-VA SPIRIT
Extrémní pravice	vlámská valonská	Vlaams Belang LDD FN
Zelené strany	vlámská valonská	G! Ecolo

²⁸ Vetterlová, M.: Koaliční vládnutí v Belgii. Bakalářská práce. Brno 2008. s. 10

CD&V - Křesťanská demokratická a vlámská strana

(*Christen-Democratisch & Vlaams*)

CDH - Humanistický demokratický střed (*Centre Démocrate Humaniste*)

ECOLO - Sdružení ekologů pro organizaci původního boje, Valonská ekologická strana (*Ecologistes Confédérés pour l'Organisation de Luttes Originales*)

FN - Národní strana (*Front National*)

LDD - Seznam Dedecker (*Lijst Dedecker*)

MR - Reformační hnutí (*Mouvement Réformateur*)

N-VA - Nová vlámská aliance (*Nieuw-Vlaamse Alliantie*)

PS - Socialistická strana (*Parti Socialiste*)

SP.A - Alternativní socialistická strana (*Socialistische Partij Anders*)

SPIRIT - Sociální, Progresivní, Mezinárodní, Regionalističtí, Integrovaně demokratičtí, Orientovaní na budoucnost

(*Sociaal, Progressief, Internationaal, Regionalistisch, Integraal democratisch, Toekomstgericht*)

VB - Vlámský zájem (*Vlaams Belang*)

VLD - Vlámské liberály a demokraty (*Vlaamse Liberálen en Democraten*)

G! - Zelení! (*Groen!*)

Do skupiny sociálně-křesťanského bloku patří středové strany Křesťanská demokratická a vlámská strana (CD&V) a Humanistický demokratický střed (CDH), jejichž kořeny lze nalézt v Katolické straně, jedné z nejstarších. V roce 1986 došlo k jejímu rozštěpení na valonskou a vlámskou frakci. V programu vlámské CD&V je důležitým bodem reforma státu směrem k větší autonomii Vlámka a posílení pravomocí Rad Regionů a Společenství. Před posledními volbami došlo ke spojení s N-VA a strana ještě více zdůrazňuje národní zájmy Vlámka. Valonská CDH klade důraz na demokratické, sociální a humanistické hodnoty a také usiluje o setrvání Belgie.

Liberální blok je zastoupen pravicovými stranami Vlámské liberály a demokraty (VLD) a valonským Reformačním hnutím (MR). Původ mají v

proticírkevní Liberální straně. Strany pojí obdobné myšlenky jako individuální svoboda, prosperující ekonomika a rovnost práv a povinností všech Belgičanů. Obě strany mají tolerantní postoj k citlivým tématům jako např. legalizace lehkých drog či registrované partnertství. Nynější předseda VLD, Guy Verhofstadt, byl premiér belgické vlády v letech 1999-2008.

Levicové strany vlámská Alternativní socialistická strana jinak (SP. A) a valonská Socialistická strana (PS) představují socialistický blok. Obě strany hájí sociální zájmy s důrazem na rovnost, solidaritu, spravedlnost a spravedlivé dělení veřejných finančních prostředků pro celou společnost.

Strany zelených představují ekologickou alternativu ve stranickém systému. Na vlámské straně jsou to Zelení (G!), na valonské ECOLO. Jedná se o strany středové, jejichž hlavním tématem je ochrana životního prostředí.

Národně definované strany jsou zastoupeny pouze ve vlámském portfolio a jedná se o Novou vlámskou alianci (N-VA, poslední federální volby absolvovala ve spojení s CD&V) a SPIRIT. Stranický program spočívá v propagaci vlámských národních hodnot, silnější federalizaci a i případná podpora vzniku vlámského státu.

Extremní pravice má zastoupení v podobě Vlámského zájmu (VB), Seznam Dedecker (LDD) a valonské Národní straně (FN). Vlámský zájem je nástupce Vlámského bloku, který byl soudně zrušen v roce 2004 kvůli porušování demokracie a lidských práv. Vlámský zájem je radikální etnicky orientovaná strana, která vznáší požadavky na vlámský separatismus, tzn. úplnou samostatnost Vlámška. Neméně důležitým bodem je prezentace protiimigračního postoje. Tato pravicová strana se v poslední době těší oblibě mezi obyvatelstvem, což vzbuzuje paniku mezi tradičními stranami, a to nejen z důvodu poklesů preferencí. Druhou vlámskou stranou je Seznam Dedecker (LDD), která vznikla vydělením z VLD. Valonskou extrémní pravici představuje Národní strana, která spolupracuje s francouzskou Národní frontou a propaguje připojení Valonska ke Francii.

Pochopitelně existují i germanofonní politické strany. Pro naši potřebu jsou ale nepodstatné, a proto se jimi nebudeme zabýrat.

obr. [10] Nejdůležitější valonské strany:

Parti socialiste

Mouvement réformateur

Centre démocrate humaniste

Ecolo

Front national

Nejdůležitější vlámské strany:

Vlaamse Liberalen en de Democraten

Christen Democratisch & Vlaams-Nieuw Vlaamse Alliantie

Socialistische Parij.anders-Spirit

Groen!

Vlaams Belang

Lijst Dedecker

29

²⁹ Cevipol. Program politických stran. [online] [cit. 2009-03-01] Dostupné na WWW: <http://dev.ulb.ac.be/cevipol/fr/dossiers_programmes-des-partis.html>

4. 2. Výsledky regionálních a komunitárních voleb 2004

Pro lepší pochopení situace je nasnadě zde uvést výsledky regionálních voleb konaných v červnu 2004 a jejich důsledky. „Belgie se od poloviny roku 2004, kdy proběhly volby na regionální a komunitární úrovni, nalézá v krizové situaci. Většina politologů zaměřených na tuto zemi předpovídá brzký pád vlády a někteří z nich dokonce považují rozpad Belgie za nevyhnutelný.“³⁰ Zde jen pro ilustraci, že termín krize není v Belgii něčím novým, ale objevil se již v souvislosti s předešlými volbami. Výsledky voleb:³¹

Valonský region:

Strany	Počet křesel
Socialistická strana PS	34
Reformační hnutí MR	20
Demokratické human. středisko CDH	14
FN	3
Ecolo	4

RRegion Brusel-Hlavní město:

Strany	Počet křesel
PS	26
MR	25
CDH	10
Ecolo	7
FN	4
Vlaams Blok	6
Vlámská liberální strana VLD/Vivant	4
Vlámská socialistická strana SPA/Spirit	3
Vlámská křesťanská strana CDnV/N-VA	3
Zelení Groen!	1

³⁰ Weger, K.: Belgické regionální a komunitární volby 13. června 2004. Země na cestě k rozpadu?. In: Politologická revue 2, prosinec 2005, s. 74

³¹ Weger, K.: Belgické regionální a komunitární volby 13. června 2004. Země na cestě k rozpadu?. In: Politologická revue 2, prosinec 2005, s. 74

Francouzská komunita:

Strany	Počet křesel *
Socialistická strana PS	34+7
Liberální strana MR	20+6
Demokratické human. středisko CDH	14+3
Ecolo	3+2
Národní fronta FN	4+1

*první číslo jsou mandáty z valonského regionu, druhé číslo mandáty z regionu Brusel-Hlavní město

Vlámský parlament:

Strany	Počet křesel
	Volby ve vlámském regionu
Vlámská křesťanská strana CDnV/N-VA	34
Vlaams Blok	29
Vlámská liberální strana VLD/Vivant	24
Vlámská socialistická strana SPA/Spirit	24
Zelení Groen!	6
Frankofonní Unie UF	1
	+ 6 bruselských členů vlámského parlamentu
Vlaams Blok	3
VLD/Vivant	1
SPA/Spirit	1
CDnV/N-VA	1
Groen!	1

Jak je patrné z těchto tabulek, belgické regionální a komunitární volby jsou, díky hlasování do vícero parlamentů, poměrně složité na pochopení kdo a kam hlasuje. Téma voleb, kolem kterého se hlasování točilo, byla existence a působení krajně pravicové vlámské strany Vlámský Blok (Vlaams Blok) a rozdělení volebního obvodu Brusel-Halle-Vilvoorde (problematika viz předešlá kapitola). Zaměříme se na výsledky ve Vlámském regionu. Volby vyhrála Vlámská křesťanská strana CDnV/N-VA, která vytvořila koalici s Vlámskou liberální stranou VLD/Vivant a Vlámskou socialistickou stranou. Jedním z důvodů spojení těchto tří stran, bylo vymezení se proti Vlámskému bloku, který ve volbách obsadil druhou příčku. Aby tato vládní koalice získala dostatek hlasů, podporovala, stejně jako Vlámský blok, rozdělení volebního obvodu Brusel-Halle-Vilvoorde. Jak jsme už uvedli, jednou z hlavních proklamací Vlámského bloku je oddělení Vlámška od Valonska. A vzhledem k tomu, že voličem Vlámského bloku byl každý čtvrtý obyvatel Vlámška, tak se může zdát, že ani těmto voličům by nebyla taková myšlenka proti srsti. To je taky jeden z voledních důsledků. *„Ve druhé polovině roku 2004 se v novinách objevily debaty o možnosti rozpadu belgického státu a o podobě státních jednotek, které by po rozpadu Belgie mohly vzniknout. I když na vlámském území vždy existovaly otevřeně se vyjadřující separatistické tendence, na jihu Belgie (kromě menší strany tzv. Rassemblement Wallonie-France, RWF tj. Shromáždění Valonsko-Francie) se považovalo roztržení Belgie za „utopický sen“ části vlámského obyvatelstva. Vznik debaty uvnitř francouzsky mluvící Belgie je podstatnou novinkou, odrážející pobouření proti stále narůstajícím vlámským požadavkům. Tyto požadavky se týkají například regionalizace politiky zaměstnanosti (která v současnosti spadá pod federální stát-placení dávek nezaměstnaným, boj proti zneužívání sociaálních dávek a podvodům, pomoc nezaměstnaným v hledání práce, tak pod regiony-vzdělávání, kontrola nezaměstnaných atd.), rozdělení belgických drah, komunitarizace zdravotní péče a rodinných přídatků atd.“*³² Jak je vidno, počátky politické krize, či snad lépe diskuze nad budoucností země, se objevují již po regionálních volbách v roce 2004. Skupiny, které dříve držely při sobě a snažily se nalézt společné řešení, dnes hájí zájmy svých federativních celků na úkor celé země.

³² Weger, K.: Belgické regionální a komunitární volby 13. června 2004. Země na cestě k rozpadu?. In: Politologická revue 2, prosinec 2005, s. 87

„Země politických krizí se však vyznačuje, jak se již v minulosti ukázalo, silnou schopností překonat nepřekonatelné situace. Ale kvůli postupnému mizení belgick (ve smyslu belgické identity) politické elity, absencí vůle spolupráce mezi různými vládami, ve kterých poprvé vládou odlišné většiny a čím dál většími separatistickými tendencemi mezi vlámskými stranami, se cesta k řešení zdá ještě složitější než dříve.“³³

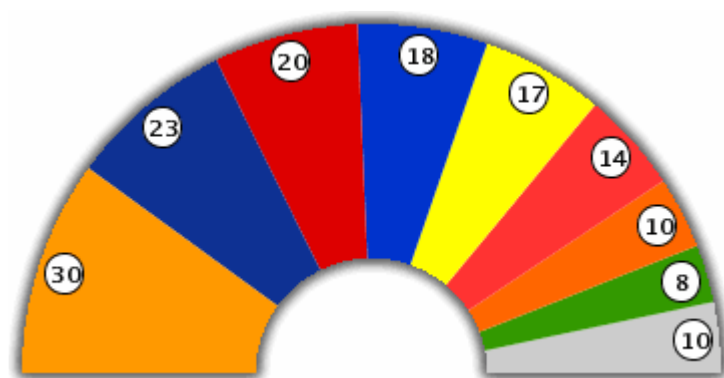
³³ Weger, K.: Belgické regionální a komunitární volby 13. června 2004. Země na cestě k rozpadu?. In: Politologická revue 2, prosinec 2005, s. 88

4. 3. Výsledky federálních voleb červen 2007

Poslední volby, do federálního parlamentu a to do obou jeho komor (poslanecká sněmovna + senát) se konaly 10. června 2007³⁴. V následující tabulce jsou vyobrazeny výsledky v poslanecké sněmovně a následné rozdělení křesel jednotlivých stran.

obr. [11]

Rozdělení křesel v poslanecké sněmovně červen 2007

Celkem: 150 členů

- = CD&V NVA
- = MR
- = PS
- = open vld
- = VLAAMS BELANG
- = sp.a-spirit
- = CDH
- = ecole
- = ostatní

■	CD&V NVA (Vlámská křesťanská strana)	30
■	MR (Reformační hnutí)	23
■	PS (Socialistická strana)	20
■	open vld (Vlámská liberální a demokratická strana)	18
■	VLAAMS BELANG (Vlámský zájem)	17
■	sp.a-spirit (Vlámská socialistická strana)	14
■	CDH (Demokratické humanistické středisko)	10
■	ecolo (Valonská strana zelených)	8
■	Lijst Dedecker (Seznam Dedecker)	5
■	GROEN! (Vlámská strana zelených)	4
■	FN (Národní fronta)	1

Počet křesel

³⁴ Výsledky voleb. [online] [cit. 2009-02-17] Dostupné na WWW: <<http://elections2007.belgium.be/fr/index.html>>

Ve volbách zvítězila Vlámská křesťanská strana pod vedením Yvese Leterme. Leterme a jeho strana zvítězili s programem slibujícím obsáhlé státní reformy, na jejichž základě měly jednotlivé regiony získat větší kompetence. Leterme byl pověřený sestavit vládu. Ve vládě, ať už ve volbách zvítězí kdokoli, musejí být vždy zastoupeny vlámské i valonské politické strany. Je zřejmé, že hlavní téma budoucí vlády se točilo kolem plánové státní reformy. Vlámští politici by chtěli určitou míru autonomie v různých oblastech, ale jejich valonští protějšci na to nechtějí přistoupit. Většinou se politici vždy dohodli, i když to trvalo různě dlouho. Teď se jim to nepovedlo a Yves Leterme nemohl dlouhých devět měsíců sestavit vládu. O tom, jak politická krize probíhala, bude třetí a poslední kapitola.

Volby do senátu kopírovaly rozložení sil v poslanecké sněmovně. Senát má celkem 71 členů, z toho 40 jich je voleno přímo - jako v tomto případě, 15 frankofonních a 25 vlámských senátorů.

obr. [12]

	Počet křesel
■ CD&V NVA	9
■ MR	6
■ VLAAMS BELANG	5
■ open vld	5
■ PS	4
■ sp.a-spirit	4
■ CDH	2
■ eco	2
■ FN	1
■ GROEN!	1
■ Lijst Dedecker	1

4. 4. Politické nebezpečí

Politické nebezpečí v belgickém kontextu znamenají extrémní politické strany. Strana, o které se mluví nejvíce, je Vlámský zájem (Vlaams Belang, VB) dřívější Vlámský blok. Pravicová strana je zastoupena jak na komunitární a regionální úrovni (ve Vlámském parlamentu drží 32 křesel), tak i ve federálním parlamentu (17 křesel). Proč ale vyvolává takovou paniku a strach? Pokud nahlédneme do programového prohlášení, zjistíme, že strana požaduje:

- Rozdělení Belgie na nezávislé Vlámsko a Valonsko. Odkazují se mj. na rozpad Československa a jeho uskutečnění mírovou cestou. Poukazuje na kulturní a ekonomické rozličenosti mezi Vlámským a Valonskem, které jsou podle VB neslučitelné.
- Omezení imigrace ve Vlámsku. VB připouští určitou míru imigrace, ve smyslu nejméně možnou, kdy se imigranti musí plně přizpůsobit vlámské kultuře, jazyku a zvykům. Podle VB se v zemi nachází příliš mnoho imigrantů. Strana chce zpřísnit legislativu ohledně přílivu cizinců. Zvláště se staví proti přílivu muslimských cizinců. Celkově zastává VB velmi tvrdou politiku před přílivem cizinců
- Zpřísnění pravidel a přijetí opatření proti kriminalitě jako např. nulová tolerance drog, vyhoštění v případě nelegálního pobytu cizinců, boj proti islamismu
- Svoboda vyjadřování a demokracie, ve smyslu přiblížení politických stran lidem, referenda na důležitá témata
- Evropská unie na bázi konfederace. Jsou proti jednotné Evropě, každý národ si má zachovat svou vlastní identitu a suverenitu.

- Jako jediná belgická strana je VB proti přijetí Turecka do Evropské unie. Argumentují neevropskou situací země – ani geografická poloha, kultura, náboženství a historie podle VB neopravňují Turecko ke vstupu do EU.

Podle všeho, Vlámský zájem může odpovídat charakteristice krajně pravicové strany, za kterou je považována: „*Charakteristickými vlastnostmi této stranické rodiny jsou: nacionalismus, kulturní rasismus, etnocentrismus, xenofobie, protiimigrační prvky, jejichž výrazem jsou hesla o obraně společenství a národní identity před cizinci, antikomunismus, nadřazování vox populi nad establishment, odvolávání se na nespokojenost tzv. obyčejných lidí rozčarovaných politikou tradičních stran, přímo mytologizování hodnot institutů přímé a zastupitelské demokracie, kritika nevykonosti a nákladnosti sociálního státu, zároveň také tzv. sociální šovinismus a podpora ideje silného státu, pořádku a bezpečnosti.*“³⁵ Všichni se ale neztotožňují s tvrzením, že se jedná o extremistickou pravicovou stranu. Existují i názory, že se jedná o protestní, populistickou, antiimigrační stranu se silným národním cítěním. Je to strana, která nutí, z důvodu své sílící podpory ze strany voličů, ostatní strany spojovat se do různých koalic, které byly donedávna nemyslitelné. Mohli bychom říci, že Vlámský zájem nabízí svým vlámským voličům aktuální témata: odtržení ekonomicky silnější části země od chudšího souseda, větší boj s kriminalitou a přistěhovalci a větší ochrana obyvatel před negativními jevy společnosti. Strana tak momentálně zaplňuje díru na trhu a bude zajímavé sledovat, jakou cestou se bude ubírat v budoucnu.

A kdo jsou vlastně voliči Vlámského zájmu? Jak už jsme zmínili, téměř každý čtvrtý obyvatel Vlámka je voličem VB. Voličskou základnu tvoří nižší vrstvy, včetně nezaměstnaných, kteří věří, že jim přistěhovalci berou práci. V posledních letech jsou součástí elektorátu i příslušníci nižších středních a středních vrstev (taky z toho důvodů, že strana je zastáncem i tradičních a konzervativních názorů).

³⁵ Bankowiczová, B.: Extrémní pravice v Západní Evropě. In: Politologická revue 2, prosinec 2002, s. 55

4. 5. A co na to „obyčejní“ lidé?

Co si myslí běžní Belgičané o budoucnosti země? A zajímá je to vůbec? Asi ano, koho by nezajímalo aktuální dění v jeho vlastní zemi. Přesto se zdá, že politické šarvátky nejsou až tak úplně ve středu zájmu ani Vlámů ani Valonů. Protože podle všeho, nežijí spolu, ale vedle sebe. Autorka měla možnost strávit jeden semestr na Hogeschool Gent v západních Flander a pozorovat tak Belgičany zblízka. A k čemu mj. dospěla? Belgičany rozděluje jazyk, hranice, temperament, ekonomická situace, ale taky třeba i to, že nemají stejné televizní kanály ani noviny, mají své vlastní školy a politické strany, a tak moc nemají přehled o tom, co dělá ten druhý. Ne že by se vysloveně neměli rádi – i když radikálnější hlasy se najdou všude - ale spíš jim je jedno, co dělají ostatní. Ale taky na sebe žárlí. Valoni nechápou, proč se jich chtějí Vlámové zbavit: namítají, že oni s nimi taky vydrželi za špatných vlámských časů. O čem to vypovídá? O ničem víc, než jen o osobní zkušenosti autorky.

Naštěstí existují oficiální průzkumy, které sledují, co si přeje obyčejný lid. A kterými by se měly inspirovat politické strany. V průzkumech, které byly realizovány v době politické krize, se většina Belgičanů vyslovila pro setrvání společného státu. Z ankety pro deníky Vers l'Avenir a Het Nieuwsblad, které se zúčastnilo 900 respondentů, vyplývá že ³⁶:

- 13% Valonů a 14% Vlámů se domnívá, že politická krize vyústí v rozpad země
- oproti tomu 81% Valonů a 81% Vlámů má opačný názor

Na otázky ohledně nezávislosti Valonska a Vlámka, odpovídali respondenti následujícím způsobem:

- jen 12% Valonů si přeje nezávislost Valonska, zatímco 83% je proti
- 39% Vlámů vyžaduje nezávislost Vlámka oproti 54%

³⁶ Sondage: les Belges veulent l'unité. [online] [cit. 2009-04-04] Dostupné na WWW: <<http://helloworldbelgium.lalibreblogs.be/archive/2007/08/25/sondage-les-belges-veulent-l-unite.html>>

Z průzkumu pro deník La Dernière Heure, kterého se zúčastnilo 1000 dotazovaných starších 18ti let, je patrné, že ³⁷: téměř 71% Belgičanů si myslí, že jejich země má před sebou ještě dlouhou budoucnost. Ve skupině 18-25 let je o tomto tvrzení přesvědčeno 83% dotazovaných, oproti tomu respondenti v skupině 51-65 let je nejméně optimistická k budoucnosti země – jen 33% se domnívá, že by země ve stávající podobě neměla mít dlouhou budoucnost a pokud ano, tak je nutné, aby Valoni souhlasili s reorganizací a reformou země.

5. Co ještě drží Belgii pohromadě

Přece jen ještě existuje pár věcí, které drží Belgii pohromadě a znemožňují řešit radikálním způsobem stávající situaci.

Zřejmě nejsilnějším pojítkem mezi oběma regiony je hlavní město Brusel se všemi evropskými unijními institucemi. Leží sice ve vlámské části, ale je převážně frankofonní. Pokud by mělo dojít k rozdělení země, není absolutně jasné, co by se stalo s Bruselem. Protože ani jeden region se ho nehce vzdát, a považuje ho za své město. *„Všichni, kterých se to týká, zároveň vědí, že město, kde sídlí rozhodující instituce Evropské unie, představuje zásadní zdroj příjmů pro hostitelskou zemi. S trochou nadsázky je to situace, jako kdyby se při dělení Spojených států amerických mělo rozhodovat, komu připadne Washington D.C.“* ³⁸

Dalším důležitým pojítkem je královská rodina a král Albert II., který se všemi silami snaží udržet Belgii pohromadě. Ostatně sám král je pro Belgičany symbolem jednoty a představuje poslední záruku společného fungování státu.

³⁷ Pour les Belges, la Belgique a 'un avenir'. [online] [cit. 2009-04-04] Dostupné na WWW: <<http://tf1.lci.fr/infos/monde/europe/0,,3529972,00-pour-belges-belgique-avenir-.html>>

³⁸ Černý, A.: Odpočítáváme snad konec belgického času. [online] [cit. 2009-03-02] Dostupné na WWW: <http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/476041>

Společná historie země, která se datuje od roku 1830, je dalším poutem mezi obyvateli. Letos společně oslaví 179. narozeniny. Také bychom se mohli zmínit o lidovějších poutech jako hranolky, pivo a komiksy, ale to už by bylo na jinou debatu.

III. Průběh belgické politické krize a možné důsledky

1. Volby a politická krize poprvé

Termín federálních voleb do belgického parlamentu byl stanoven na 10. června 2007. Volební kandidáti slibovali zásadní reformy státu, neboť situace v zemi to vyžadovala. V průběhu několika let došlo k přelití ekonomických sil mezi regiony - Vlámsko se stalo bohaté, naopak Valonsko zchudlo. A regiony si žádaly reformy. Ve volbách zvítězili vlámské křesťanské demokraty v čele s Yvesem Letermem, kandidátem na premiéra. Na valonské straně zvítězili socialisté. Vlámští zájem zaznamenal jistý úspěch. Je malá pravděpodobnost, že by se mohl objevit ve vládě, protože ostatní strany se od něj budou distancovat.

„Leterme se svou premiérskou ambicí netajil ani po vyhlášení volebních odhadů. "Je čas na změnu. Lidé chtějí změnu kurzu," řekl novinářům. Změnou kurzu má šéf křesťanských demokratů na mysli především proklamovanou změnu ústavy, která by dala Vlámům větší autonomii, především v hospodářství. Podle Leterma je to nutné, aby Vlámsko přestalo doplácet na zaostalejší socialistický jih. Není jisté, že se mu ústavu ale podaří změnit, protože je k tomu třeba dvou třetin hlasů zákonodárců.“

³⁹10-6-2007

³⁹ Volby v Belgii: zvítězila opozice. [online] [cit. 2009-04-05] Dostupné na WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/volby-v-belgii-zvitezila-opozice_13281.html>

Zdá se, že Leterme je ideálním kandidátem na premiéra. Pochází ze smíšeného manželství (matka Vlámka, otec Valon) a může tak být přijatelným kompromisem pro obě strany. Přesto už od počátku šokuje svými výroky.

„O své rodné zemi prohlásil, že jde o "historickou náhodu bez skutečné hodnoty“. Dotkl se tak krátké historie království, které vzniklo odtržením Flander od Nizozemského království v roce 1830. A pak si ještě přisadil, že všechny Belgičany stejně spojuje jen "král, fotbalový tým a některé značky piva“. Mnoho dobrého si nemyslí ani o Valonech, kteří jsou solí v očích velké části Vlámů, jejichž prosperující region doplácí na chudší a krachem průmyslu paralyzovaný jih země. V loňském rozhovoru pro francouzský deník Liberation Leterme označil frankofonní občany za méně intelektuálně zdatné, protože se nedokážou naučit holandsky. A tehdy také řekl, že pokud dva hlavní regiony, Flandry a Valonsko, nezískají ještě více autonomie, odmítne se jeho strana účastnit po volbách 2007 vlády.“⁴⁰24-8-2007

Aby toho nebylo málo, Leterme se dopustí dalšího extempore. Na požádání novinářů, aby zazpíval belgickou hymnu, vystříhl místo belgické La Brabançonne, francouzskou Marseillaisu. Nicméně i tak Yves Leterme dostal obtížný úkol: sestavit vládu. A úkol je to nepřekonatelný. Jednání jsou neúspěšná a Leterme není schopný najít vládní partnery, kteří by podporovali státní reformu dlouhých 11 týdnů po vyhraných volbách. A tak vzdává svůj pokus a podává rezignaci.

„Leterme a jeho strana ve volbách zvítězili s programem slibujícím rozsáhlé institucionální reformy, na jejichž základě by měly jednotlivé regiony získat požadované větší pravomoci. Vlámští předáci je chtějí i pro oblasti jako spravedlnost či doprava, což však mezi zástupci frankofonních stran vyvolávalo obavy, že by Leterme mohl začít usilovat i o úplné rozdělení země.“⁴¹28-8-2007

⁴⁰ Vítěz belgických voleb by zemi nejraději rozdělil. [online] [cit. 2009-03-05] Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/vitez-belgickych-voleb-by-zemi-nejradeji-rozdelil-fv7-/zahranicni.asp?c=A070613_100621_zahranicni_ad>

⁴¹ Belgií zmítá krize, vítězové voleb se neumějí dohodnout. [online] [cit. 2009-04-05] Dostupné na WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/belgii-zmita-krize-vitezove-voleb-se-neumeji-dohodnout_20616.html>

„Jednání belgických politických stran o nové vládě skončila krachem. Iniciativa je nyní na straně krále Alberta II a členech jeho korunní rady, kteří se pokoušejí zákulisním jednáním dosáhnout dohody. O vážnosti krize svědčí to, že naposledy se král k něčemu podobnému odhodlal v době Konžské krize v roce 1960. V červnových volbách totiž ve vlámské části Belgie zvítězily pravicové strany, požadující větší autonomii Vlámka, které ročně dotuje socialisty ovládané a francouzsky mluvící Valonsko 3 miliardami eur. Prominentní francouzský poslanec Evropského parlamentu Joseph Daul už vyjádřil obavy z rozpadu Belgie. „Doufám, že Belgie bude schopna své problémy vyřešit, ale s Belgičany nikdy nevíte...“, prohlásil Daul. Francouzský deník Le Figaro už vyzval prezidenta Sarkozyho, aby se připravil na eventuality rozpadu Belgie a na anexi Valonska Francií.“⁴²4-9-2007

A reakce na sebe nenechají dlouho čekat. Z neutěšené politické situace se raduje především strana Vlámský zájem, jako propagátor belgického rozpadu. Takové řešení je ale nereálné, neboť jak už jsme ilustrovali v anketách v předešlé kapitole, většina obyvatel si přeje setrvání státu. Takže kromě separatistických skupin nikdo o belgický rozchod nestojí. A situace se postupně uklidňuje.

„Nedávno se objevila petice, v níž belgické sportovní, kulturní a další významné osobnosti vyjádřily podporu zachování současné podoby státu. Mezi nimi byly například cyklistická legenda Eddy Merckx či belgická herečka Annie Cordyová. V oknech mnoha bruselských bytů a domů jejich obyvatele vyvěsili belgické vlajky jako výraz podpory jednoty státu. Jasně v otázce možného rozpadu země mají belgičtí diplomaté. Ministerstvo zahraničí pro ně vypracovalo jednoznačnou odpověď, kterou mají pro případ, že by se jich při jejich misích někdo ptal, zda by se země mohla rozdělit na francouzsky a vlámsky mluvící části. Odpověď zní: Ne! Cílem vzkazu je

⁴² Belgie: Vládní krize hrozí rozpadem země. [online] [cit. 2009-02-28] Dostupné na WWW: <<http://www.euportal.cz/Articles/1807-belgie-vladni-krize-hrozi-rozpadem-zeme.aspx>>

prý ujistit belgické politické a obchodní partnery, že žádné razantní změny nebudou“⁴³ 9-10-2007

„Veřejným přátelením až "mazlením" chtějí belgičtí studenti z Lovaně protestovat proti současné státní krizi mezi Vlámý a Valony. Studenti obou národností vyhlásili akci Belgie se mazlí, při níž chtějí 21. listopadu na Velkém náměstí tohoto starodávného univerzitního města uspořádat "láskyplný projev vzájemnosti". Protestovat tak budou proti vzájemnému hašteření Vlámů a Valonů a situaci, kdy média stále častěji a otevřeněji mluví o možném rozpadu společného státu.“⁴⁴ 12-11-2007

„Několik tisíc lidí vyjádřilo v ulicích belgické metropole Bruselu podporu zachování jednoty země. Vzkázali politikům, kteří víc než pět měsíců od voleb nejsou schopni vytvořit novou koaliční vládu, ať už ukončí spory, které přizívují hrozbu rozpadu země. Po ní volají zejména radikálové z Vlámka.“⁴⁵ 18-11-2007

Jak se zdá, hrozba rozpadu je zažehnána. O politické krizi se to ale říci nedá. Země oslavila smutný rekord-150 dní bez vlády a zatím nic nenaznačuje, že by se to mělo v nejbližší době změnit. Fungování státu zajišťuje dosluhující vláda Guy Verhofstadta. Vlámským stranám se dokonce povedlo částečně prosadit zákon, který by upravil postavení volebního obvodu Brusel-Halle-Vilvoorde. Podle nové legislativy by se okrsek připojil k vlámskému regionu a frankofonní voliči by nemohli volit frankofonní strany. Valonské strany jsou pochopitelně pobouřeny a snaží se tomuto nařízení zabránit. Tento spor opět rozjitřil situaci a znesnadnil

⁴³ Belgie: rozpad je zažehnán, bezvládí trvá. [online] [cit. 2009-03-12] Dostupné na WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/belgie-rozpad-je-zazehnan-bezvladi-trva_25709.html>

⁴⁴ Mazlením proti rozpadu Belgie. [online] [cit. 2009-03-15] Dostupné na WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/zpravy-z-absurdistanu/mazlenim-proti-rozpadu-belgie_30364.html>

⁴⁵ Tisíce Belgičanů demonstrovaly proti rozdělení země. [online] [cit. 2009-03-12] Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/tisice-belgicanu-demonstrovaly-proti-rozdeleni-zeme-p0t-zahranicni.asp?c=A071118_122259_zahranicni_jan>

nalezení kompromisu při sestavování vlády. Guy Verhofstadt je pověřen dočasným vedením země a Leterme se stal vicepremiérem. A Verhofstadt sestavuje prozatímní vládní koalici. Situace se konečně vyřešila v březnu 2008.

„Belgický král Albert dnes podle očekávání jmenoval předsedou vlády Yvese Leterma. Sedmačtyřicetiletý vlámský politik nahradil prozatímního premiéra Guye Verhofstadta. Definitivně tak skončila politická krize, kdy Belgie neměla celých devět měsíců regulární vládu, a během níž se objevily obavy, že by se celá země mohla rozpadnout na valonskou a vlámskou část.“⁴⁶ 20-3-2008

„Nyní Leterme usedne v čele pětičlenné koalice. Tvoří ji křesťanští demokraté a liberálové z obou jazykových skupin plus frankofonní socialisté. Vláda se bude moci opřít v parlamentu o 95 ze 150 hlasů. Zatím není jisté, jak moc bude nová vláda stabilní. V koaliční smlouvě totiž nefigurují štěpivá témata, jako je třeba na červen plánovaná reforma státní správy, o které mají vlámské a frankofonní Belgičané zcela rozdílné představy. Ke sporným otázkám patří volební právo frankofonních obyvatel volebního okrsku v blízkosti Bruselu, který náleží k vlámské části, nebo noční lety na bruselském letišti Zaventem. Podle dráhy letu totiž budí spíš většinou frankofonní obyvatelé Bruselu nebo Vlámky.“⁴⁷ 20-3-2008

„Vláda si stanovila červen jako termín, do kterého se musí shodnout na reformě státní správy. Vzhledem k tomu, že Vlámové požadují, aby měly regiony větší pravomoci a Valoni tento návrh odmítají, zdá se, že zdánlivý klid na belgické politické scéně nemusí trvat dlouho.“⁴⁸ 20-3-2008

⁴⁶ Konec krize, Belgie po devíti měsících porodila vládu. [online] [cit. 2009-03-18] Dostupné na WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/konec-krize-belgie-po-deviti-mesicich-porodila-vladu_49914.html>

⁴⁷ V Belgii skončilo devítiměsíční bezvládí, princ jmenoval premiéra. [online] [cit. 2009-03-17] Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/v-belgii-skoncilo-devitimesicni-bezvladi-princ-jmenoval-premiera-p9e-/zahranicni.asp?c=A080320_134925_zahranicni_tha>

⁴⁸ Belgie má nového premiéra, Leterme nahradil Verhofstadta. [online] [cit. 2009-03-02] Dostupné na WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/tema/index_view.php?id=303250&id_seznam=8>

Vláda má tedy tři měsíce na projednání důležitých otázek ohledně státních reforem, volebního obvodu Brusel-Halle-Vilvoorde a dalších důležitých témat. Proč je vlastně tak složité najít řešení? Protože parlament se skládá ze dvou hlavních různých jazykových částí a je víceméně nemožné, aby jedna přehlasovala druhou. A i když jsou si politické strany na vlámské i valonské straně podobné, neřkuli totožné, je vyloučeno, aby se shodly. A to právě z důvodů jazykové příslušnosti. Protože to, co vyhovuje a je dobré pro Vlány, je většinou nevhodné pro Valony a naopak. A to je moment, kdy nastává hledání kompromisu, na kterém je vlastně belgický federální systém založen. A proč se vůbec hovoří o reformách? Protože Belgie zjistila, že je potřebuje, že současný stav je nevyhovující. A nabízené reformy jsou ve znamení vytvoření jakési konfederace – s čímž zatím Valoni nesouhlasí.

Na nenalezení kompromisu ztroskotal i první pokus Yvese Leterma o sestavení vlády. Tentokrát má druhou šanci a před sebou opět těžký úkol: najít kompromis o státní reformě, která spočívá v udělení větších pravomocí belgickým regionům. Ostatně s tímto tématem Leterme vyhrál volby. Vlámští zástupci jsou jednoznačně pro - slibují si od ní zlepšení ekonomické situace a větší samostatnost. Valonské strany jsou logicky proti – větší míra autonomie by pro Valonsko znamenala další zhoršení ekonomické situace. Diskutuje se rovněž o problému Brusel-Halle-Vilvoorde, jehož řešení se prozatím odkládá. A tak se stane nevyhnutelné – Leterme opět selhal, Belgie se znovu nachází v krizi.

2. Politická krize podruhé

„Premiér Yves Leterme s těžkostmi sestavil svou vládu až devět měsíců po volbách, které se konaly v červnu loňského roku. Jeho vládní koalice však vydržela jen čtyři měsíce. Včera nabídl králi svou rezignaci. Důvodem jsou přetrvávající spory mezi vlámskými a valonskými vládními stranami.

Letermova vláda má dvaadvacet členů, o křesla se rovnoměrně dělí vlámské i valonské politické strany. Již od začátku jejího působení panovaly obavy, že konsensus ve vládě je jen předstíraný a dohody nad méně podstatnými záležitostmi jen oddalují řešení zásadních otázek, jako je například požadavek nového rozdělení pravomocí mezi regiony, reformu institucí, sociálně-ekonomické otázky a další. Tyto body měl vládní kabinet vyřešit do 15. července tohoto roku, kdy měl Leterme předstoupit s návrhem státní reformy před parlamentem. Otázka udělení vyšší míry autonomie belgickým regionům však naráží na zcela odlišné vize vlámských a valonských politických stran. Důvodem je již zmíněná ekonomická nerovnováha mezi severem a jihem. Zatímco severu by vyšší míra autonomie spíše prospěla, jižní frankofonní část bojující s vysokou mírou nezaměstnanosti a ekonomickými problémy by zaznamenala jen další zhoršení.

Yves Leterme ke krizi prohlásil: „Zdá se, že se odlišné vize dvou společností nad otázkou, jak dát naší zemi novou rovnováhu, staly zcela neslučitelnými.“ Vzhledem k tomu, že se Letermovi nepodařilo dosáhnout konsenzu, navrhl v podělí večer králi Albertovi II. svou rezignaci.“⁴⁹ 16-7-2008

Belgický král jeho rezignaci nepřijal a požádal Leterma o nové posouzení situace a snahu o nalezení dohody, která by situaci mohla vyřešit. Pomoci mu mají tři vyjednávači, jejichž úkolem je zachránit belgickou vládu.

„Trojice zprostředkovatelů dostala v půlce července od krále jasné zadání: najít způsob, jak přerozdělit pravomoci mezi jednotlivé belgické regiony. Albert II. tím reagoval na v pořadí už třetí demisi premiéra Yvese Leterma. Král demisi nepřijal s tím, že mediátoři premiérovi s řešením roční krize pomohou. Mediátoři mají za úkol zjistit, jaké kroky by uspokojily vlámské politické strany a kam až by měla zajít institucionální reforma země. V komuniké z královského paláce se mluví o „zevrubné

⁴⁹ V Belgii vrcholí politická krize. [online] [cit. 2009-03-11] Dostupné na WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/clanek/v-belgii-vrcholi-politicka-krize>>

reformě státu." Nepůjde tedy jen o úpravu pravomocí regionů, ale také o komuny a federální instituce."⁵⁰ 31-7-2008

A opět se v této nepříznivé době začíná mluvit o rozpadu země. A belgické deníky (Le Soir, La Voix du Nord, Het Nieuwsblad) rychle přispěchaly s průzkumy veřejného mínění. Nicméně tyto průzkumy je třeba brát s rezervou.

„V případě, že by Vlámové vyhlásili nezávislost, by si každý druhý Valon přál spojit se s Francií. Vyplývá to z průzkumu, který zveřejnil belgický deník Le Soir. Výsledky jsou překvapivé, protože 4 miliony Valonů se dlouho tvářily, že chtějí za každou cenu zůstat ve společném království s 6 miliony Vlámů.

→ 93 % Belgičanů si myslí, že země zažívá krizi

→ pouze 23 % frankofonních Belgičanů se domnívá, že rozdělení země je pravděpodobné

→ 59 % frankofonních Belgičanů se domnívá, že se země nerozdělí"⁵¹ 31-7-2008

„Překonání už roční vládní krize v Belgii se odkládá nejméně do začátku podzimu. Sporné body rozdělující vlámské a valonské strany se zatím nepodařilo vyřešit ani trojici zvláštních vyjednávačů, král Albert II. proto rozhodl jejich misi prodloužit až do druhé půlky září."⁵² 4-8-2008

⁵⁰ Krize v Belgii pokračuje. [online] [cit. 2009-03-02] Dostupné na WWW: <<http://master.ct24.cz/svet/23910-krize-v-belgii-pokracuje/>>

⁵¹ Krize v Belgii pokračuje. [online] [cit. 2009-03-02] Dostupné na WWW: <<http://master.ct24.cz/svet/23910-krize-v-belgii-pokracuje/>>

⁵² Vládní krize v Belgii. [online] [cit. 2009-03-04] Dostupné na WWW: <http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/481407>

Aby toho Belgie neměla k řešení málo, začínají se i zde projevovat důsledky světové finanční krize a to zejména v bankovním sektoru. Vládní zásahy si postupně vyžádají bankovní instituce Fortis, KBC a Dexia.

„Globální finanční krize otřásla další evropskou bankou. O víkendu se jednalo o převzetí nebo prodeji belgicko-nizozemského bankovního a pojišťovacího gigantu Fortis. Nakonec jej ale zachrání země Beneluxu injekcí ve výši 11,2 miliardy eur. Každý stát za to získá 49 procent v národní divizi Fortisu. Belgie nalije do banky 4,7 miliardy eur, Nizozemsko čtyři miliardy a Lucembursko 2,7 miliardy eur. Fortis má mimořádně silnou pozici v Belgii, kde je největším zaměstnavatelem ze soukromého sektoru. V bance má účet přes 1,5 milionu domácností, tedy téměř polovina země.“

⁵³ 29-9-2008

„Po záchranných operacích na pomoc bankám Fortis, Dexia a pojišťovny Ethias je Belgie nucena přistoupit k řešení krizové situace další finanční instituce. Tentokrát se jedná o banku KBC, která dosud odolávala vlivu globální finanční krize. Impulsem banky KBC k výzvě o pomoc belgické vládě byl páteční vývoj na burze, kdy akcie KBC ztratily 30 procent, což bylo minimum za posledních 12 let.

Rozhodnutí belgické vlády na řešení finanční krize jsou přijímána veřejností velice pozitivně. Nicméně je nutné zmínit, že v souvislosti s operací na záchranu banky Fortis (nejprve kapitalizace za pomoci vlád Belgie, Nizozemska a Lucemburska, následně rozdělení banky na nizozemskou a belgickou část a prodej banky Fortis francouzské bance BNP–Parisbas) došlo k žalobě podané sdružením na ochranu spotřebitelů/akcionářů, které se domnívá, že Fortis byl prodán pod cenou.“⁵⁴ 30-10-2009

⁵³ Země Beneluxu zachraňují banku Fortis. [online] [cit. 2009-04-05] Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/zeme-beneluxu-zachranuji-banku-fortis-dhm-/eko-zahranicni.asp?c=A080929_090011_eko-zahranicni_fih>

⁵⁴ Belgie: Finanční krize KBC. [online] [cit. 2009-03-20] Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/belgie/belgie-krize-postihuje-banku-kbc/1000809/50646/>>

Soudní spory (jejichž příčinu jsme vysvětlili v předešlé kapitole) přispěly k prohloubení politické krize a k další narušení důvěry v osobu Yvese Leterma a jeho vlády. A zdá se, že poslední kapka právě přetekla.

„Belgický premiér Yves Leterme dnes nabídl demisi své vlády. Reagoval tak na obvinění z nátlaku na soud v souvislosti s aférou kolem záchrany banky Fortis. Kabinet se rozhodl odstoupit poté, co předseda nejvyššího soudu Ghislain Londers oznámil existenci "důležitých indicií" o tlaku vládních míst na soud nižší instance, aby povolil prodej banky Fortis, která se ocitla v potížích, francouzskému bankovnímu obru BNP Paribas.“⁵⁵ 19-12-2008

Tentokrát už král demisi přijal a tak se Belgie na sklonku roku 2008 opět dostává do stavu bezvládní a politické krize.

3. Politická krize potřetí

„Belgie prošla za poslední rok třemi politickými krizemi. Po parlamentních volbách v červnu 2007 nebyl kandidát na premiéra křesťanský demokrat Yves Leterme schopen devět měsíců sestavit vládu. Král nakonec jmenoval na tři měsíce prozatímní vládu v čele s bývalým premiérem Guy Verhofstadtem. Yves Leterme se nakonec ujal premiérského úřadu v březnu letošního roku. Již v červenci však nabídl králi svou rezignaci, když se vládě nepodařilo dosáhnout dohody mezi Vlasy požadujícími širší autonomii a Valony, kteří se naopak obávali rozdělení státu. Král tehdy jeho demisi nepřijal.

Nynější krize se však dotkla základní premise belgického politického systému – nezávislosti soudů. V pátek rezignoval na svůj úřad belgický ministr spravedlnosti a současně dal k dispozici svou funkci premiér Yves Leterme v souvislosti s podezřením, že se lidé z jeho okolí pokusili ovlivnit rozhodnutí belgického

⁵⁵ Belgický premiér Leterme nabídl demisi vlády. [online] [cit. 2009-03-02] Dostupné na WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/tema/index_view.php?id=351048&id_seznam=8>

Nejvyššího soudu, které se týkalo oběti finanční krize - banky Fortis. Yves Leterme obvinění z nátlaku na soud odmítá, nicméně připustil, že se soudem před vynesením rozsudku v kontaktu byl.

Nová belgická vláda bude mít před sebou nelehký úkol - vyvést zemi z hospodářské krize, do níž se pozvolna propadá. Belgickému hospodářství hrozí, že se ve čtvrtém čtvrtletí ocitne v recesi a důvěra investorů je v důsledku světové hospodářské krize velmi nízká.⁵⁶ 23-12-2008

A země opět stojí před nelehkým úkolem. Král a jeho poradci musí najít osobu, která by byla schopna sestavit vládu – tzn. osobu, kterou budou uznávat jak vlámské tak valonské strany. Nakonec ji najde v dosavadním předsedovi poslanecké sněmovny. Herman Van Rompuy nelení a zahájí ihned vyjednávání se stranami vládní koalice. A jeho vyjednávání jsou úspěšná.

„Belgický král Albert II. podle očekávání oficiálně jmenoval křesťanského demokrata Hermana Van Rompuye předsedou vlády. S odvoláním na královský palác to oznámila agentura Reuters. Hlavním úkolem nového kabinetu bude čelit ekonomickým problémům země a najít řešení vleklých národnostních sporů. Personální složení zůstává nicméně stejné jako u předchozí vlády s výjimkou premiéra Yvesa Letermea a ministra spravedlnosti Jo Vandeurzena. Politici komentátoři předpokládají, že Van Rompuy převeze plány svého předchůdce na boj proti dopadům globální finanční krize na ekonomiku země. Musí rovněž prokázat diplomatickou obratnost při projednávání požadavků obou hlavních národnostních skupin v Belgii, vlámsky hovořící bohatší částí na severu a frankofonními Valony na jihu.⁵⁷ 30-12-2008

„Belgický parlament dnes podle očekávání vyslovil důvěru vládě nového premiéra Hermana Van Rompuye. Nový kabinet nahradí vládu Yvese Leterma, který odstoupil

⁵⁶ Belgie se zmítá v politické krizi. [online] [cit. 2009-03-11] Dostupné na WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/clanek/belgie-se-zmita-v-politicke-krizi-005442>>

⁵⁷ Novým belgickým premiérem oficiálně jmenován Van Rompuy. [online] [cit. 2009-03-02] Dostupné na WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/tema/index_view.php?id=352243&id_seznam=8>

kvůli aféře s údajnými vládními tlaky při řešení finanční krize významné banky Fortis. „⁵⁸2-1-2009

A znamená to opravdu konec krize? Na jistý čas určitě ano. Pro důvěru se vyslovalo 88 poslanců, 45 bylo proti. Vládní kabinet je tvořen zástupci stejných stran jako ve vládě Yvese Leterma. Tvoří ji křesťanští demokraté a liberálové za vlámské strany, křesťanští demokraté, liberálové a socialisté z valonských stran. V tisku se objevují spekulace, že trvanlivost této vlády je omezena, a to do červnového termínu regionálních voleb, které by bylo možno spojit i s volbami předčasnými. Hlavním úkolem této vlády je omezení dopadů světové hospodářské krize. A pak se uvidí.

„Po zveřejnění výsledků hospodářského vývoje za 4. kvartál 2008, kdy došlo k poklesu HDP o 1,7 procenta, vyhlásil předseda belgické federální vlády Herman Van Rompuy (CD-V), že dosavadní protikrizová opatření nejsou dostačující a bude nutné přijmout další opatření.

Je nutné vzít v úvahu, že ještě ne všechna navržená opatření mohla být aplikována. Některá podléhají schválení parlamenty a je známo, že došlo k rozporu mezi federální vládou a vlámskou vládou o způsobu poskytování prémie za přijetí nových zaměstnanců. Efektivnost opatření relativizuje závislost belgické, otevřené, liberální ekonomiky menší země na vnějších vlivech, které jsou mimo dosah belgických opatření. V analýzách se spíše objevují stále negativnější prognózy výsledků na nejbližší období. Pokles HDP v roce 2009 se očekává v Belgii mezi 2,2 až 2,5 %. Zadluženost Belgie se zvýší v roce 2009 na 89 % (2008 ještě 82 %) a během příštích 5 let se zadluženost dostane až na 98,8 % HDP Belgie. Odráží to očekávaný deficit veřejných financí, který se může dostat až na 4 % HDP.

Belgii se podařilo zabránit katastrofickému vývoji bankovní krize. Situace hlavních hráčů však není dodnes vyřešena a jedná se spíše o křehkou rovnováhu v očekávání dalšího vývoje, především banky Fortis a jejího případného prodeje francouzské

⁵⁸ Belgický parlament vyslovil důvěru nové vládě. [online] [cit. 2009-03-02] Dostupné na WWW. <http://www.ceskenoviny.cz/tema/index_view.php?id=352613&id_seznam=8>

*BNP Paribas. Pro záchranu bankovního sektoru v Belgii přijala Belgie závazky ve výši 87 % HDP, přímé intervence a vydané záruky představují hodnotu 300 miliard. Na druhé straně je možné zaznamenat úspěch opatření, která snížila DPH na stavební práce z 21 na 6 % s omezenou platností jen na rok 2009. Nejvýznamnější stavební veletrh Batibouw, který nedávno proběhl v Bruselu, zaznamenal rekordní návštěvnost a rekordní počet objednávek. Urychlení investic do dopravní infrastruktury vytváří příznivá očekávání stavebního sektoru, což by mělo mít pozitivní dopad i na další investice, pořízení materiálu, atd.*⁵⁹ 1-4-2009

4. Možné důsledky aneb vyhlídky do budoucna

Naše mediální sledování končí v březnu 2009. Belgie začíná žít regionálními a evropskými volbami, které ji čekají letos v létě a premiér Van Rompuy se zatím statečně drží. Vyšetřuje se aféra kolem Fortisu a horké téma státní reformy a problematika BHV je momentálně u ledu.

A jaké jsou tedy prognózy do budoucna? Scénáře jsou dva. Buď se Belgie rozpadne, nebo nerozpadne. Předtím, než jsme začali pracovat na této diplomové práci, jsme měli určité povědomí o dění v Belgii. Domnívali jsme se, že nic nebrání tomu, aby se země rozpadla. A to hlavně díky šarvátkám mezi Vlámami a Valony. Proč by spolu měli zůstat, když o to nestojí. Dnes, kdy už jsme téměř na konci práce, změnili jsme názor. Myslíme si, že rozpad země není a nebude v nejbližších letech možný. Hlavním důvodem je existence Bruselu. Je to hlavní město, kterého se Vlámové ani Valoni nejsou ochotni vzdát. Stejně tak je to centrum Evropské unie. A nikdo netuší, co by se s ním stalo, kdyby k rozdělení mělo dojít. Druhým hlavním důvodem je podle nás přání obyvatel Belgie. I když vlastně jakoby Belgičané neexistují a jsou jen Vlámové a Valoni, ve většině případů si nepřejí rozpad země. Myslíme si, že hlas

⁵⁹ Belgie: Efektivnost přijatých opatření k řešení finanční a ekonomické krize ve světě. [online] [cit. 2009-04-04] Dostupné na WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/belgie/belgie-efektivnost-prijatych-opatreni/1000809/52592/>

lidu by měl být respektován. Ostatní důvody, které zabraňují secesi, jsou vysoký státní dluh a ekonomické důvody, ale o tom už jsme napsali dost.

Když tedy vyloučíme rozpad země, druhou možností je setrvání Belgie. Podle všeho, stávající stav federace a fungování regionů už není dále udržitelný a země se musí posunout dále. O přesuny kompetencí směrem k regionům se už dlouho snaží vládní politici. Zatím bez úspěchu, a tento neúspěch taky podpořil politickou krizi. My si ale myslíme, že je otázkou času, kdy se politici z obou táborů domluví na formě a obsahu reformy. A posunou tak Belii dále, směrem k větší nezávislosti regionů na federální vládě. Vždyť celá belgická společnost je založena na kompromisu, bez toho by ani neexistovala. A stále mají chuť ho hledat. A myslím si, že politici překvapí, třeba svým rychlým jednáním. Jako třeba nešťastný Yves Leterme a jeho neúspěšné sestavování vlády. A pak přijde Van Rompuy, a co předtím nešlo několik měsíců, jde najednou hned. Každopádně bude zajímavé vývoj v Belgii nadále sledovat.

ZÁVĚR

Cílem naší diplomové práce bylo stanovit a pojmenovat příčiny a důsledky politické krize v Belgii. Politická krize v zemi vypukla po posledních federálních volbách, které se konaly v červnu 2007. Vítězná Vlámská křesťanská strana v čele s Yvesem Letermem zvítězila i díky slibu větší autonomie pro regiony a hlavně pro Vlámsko, aby se stalo ekonomicky nezávislejší a nemuselo tak doplácet na chudší Valonsko. Vítěz ale nedokázal po dlouhé měsíce dospět k dohodě mezi stranami a sestavit vládu. Belgický stranický systém je totiž založen na principu jazykové parity – tzn., že v poslanecké sněmovně jsou zastoupeny vlámské i valonské strany. Do vlády jsou následně jmenováni ministři v poměru sedm vlámských a sedm valonských. Je tedy zřejmé, že se valonské strany vzpouzely vlámským reformním návrhům. Nejdůležitějším tématem diskuzí během politické krize byly vládní reformy a větší autonomie pro regiony, statut bruselského volebního obvodu Brusel-Halle-Vilvoorde a posléze dopad světové hospodářské krize na belgickou ekonomiku. Během politické krize se rozšířily debaty o možném rozpadu země. Ze situace těžila především vlámská strana Vlámský zájem, hlavní iniciátor vlámské nezávislosti.

V průběhu krize, která trvala více než osmnáct měsíců, došlo ke třem důležitým momentům. Volby proběhly v červnu 2007 a vítězná strana měla problémy se sestavením vlády. Úspěch byl zaznamenán až v březnu 2008, kdy se podařilo sestavit vládu a Yves Leterme byl jmenován premiérem. Druhým momentem je červenec 2008, kdy Yves Leterme nabídl svou rezignaci, protože se vládě nepodařilo dospět k dohodě o podobě státní reformy, mezi Vlámky, požadujícími větší autonomii a Valony, kteří si přáli zachovat stávající situaci. Rezignace ale nebyla králem přijata. Třetí zásadní moment přišel v prosinci 2008, kdy Leterme definitivně rezignoval, neboť byl obviněn z ovlivňování soudu při řešení finanční krize v bance Fortis. Nová vláda, pod vedením Hermana Van Rompuye, získala důvěru v lednu 2009 a její hlavní úkol je vyvést zemi z hospodářské krize.

Jaké tedy byly příčiny belgické politické krize? Dospěli jsme k závěru, že příčiny krize jsou hluboké a je nutné je hledat už v minulosti. Definovali jsme původ krize v těchto oblastech: kulturní, jazyková, geografická, ekonomická, společenská. Belgie je země, která je vytvořena ze dvou hlavních národnostních skupin: na severu žijí nizozemsky hovořící Vlámové, na jihu frankofonní Valoni. U německých hranic žije německá menšina. Celkový počet obyvatel přesahuje 10 miliónů, z toho 59% jsou Vlámové, 40% Valoni a 1% tvoří německá národnostní skupina.

Primární příčinou dnešní krize je, že Belgie je vytvořena ze dvou odlišných civilizací: latinskou kulturu představují frankofonní Valoni, germanská kultura je zastoupena Vlámami a německy hovořícím obyvatelstvem. Tyto dvě civilizace vytvořily společný stát v roce 1830 a od té doby se píše dějiny Belgie.

Dalším historickým důvodem byla jazyková situace. I když se v zemi hovořilo třemi jazyky - nizozemsky, francouzsky a německy, výsadní postavení měla francouzština. A to zejména mezi vládnoucími vrstvami a společenskými elitami, ať už valonskými nebo vlámskými. Běžní obyvatelé Vlámka hovořili pochopitelně nizozemsky, resp. různými nizozemskými nářečími. Významnější ekonomická a společenská role Valonska a evropská módnost ospravedlňovaly nadřazené postavení francouzštiny. To mezi Vlámami vyvolávalo vlny nevole a snažili se situaci změnit. Dnes má Belgie tři oficiální jazyky – francouzštinu, nizozemštinu a němčinu – a všechny mají rovnocenné postavení. Ve Vlámku se používá výhradně nizozemština, ve Valonsku francouzština, v německé části němčina. Statut dvojjazyčnosti s užíváním francouzštiny a nizozemštiny má Brusel a několik obcí se zvláštním režimem.

Postavení Bruselu je specifické. Geograficky leží ve Vlámku, ale je převážně frankofonní. Je to centrum federální vlády, sídlo krále a monarchie a sídlo institucí Evropské unie. Když se v souvislosti s politickou krizí mluvilo o možném rozdělení země, debaty se dotkly právě i Bruselu. Jako jediné belgické hlavní město je pro oba

národy společné a není možné ho rozdělit na dva. A těžko si představit, že by se ho Vlámové nebo Valoni chtěli dobrovolně vzdát. S Bruselem souvisí i další problém, který znepríjemňuje politikům život již dlouhou dobu – bruselský volební obvod. Volební obvod Brusel-Halle-Vilvoorde se nachází ve Vlámsku. Tamější frankofonní voliči mohou díky udělené výjimce volit kandidáty z valonských politických stran. Vlámské strany žádají zrušení této anomálie a připojení obvodů Halle a Vilvoorde ke Vlámsku. V praxi by to znamenalo, že napříště by frankofoni volili vlámské kandidáty. Valonští politici toto odmítají a neshody ohledně Bruselu-Halle-Vilvoordu znepríjemnily povolební vyjednávání.

Pokud se soustředíme na hospodářskou situaci země, můžeme konstatovat, že ekonomická nerovnáha, která panuje mezi bohatým Vlámskem a chudým Valonskem, je další důležitou příčinou konfliktů mezi dvěma regiony. Doba, kdy Valonsko bylo prosperujícím regionem zaměřeným na těžký průmysl, je dávno pryč. Ke změně rozložení ekonomických sil došlo ve druhé polovině dvacátého století a ekonomická moc se přemístila do Vlámka. Valonsko se nedokázalo přizpůsobit novým tendencím v hospodářství a přeorientovat se na jinou oblast. Ekonomické rozdíly se postupem času jen prohlubovaly a dnes Valonsko, i přes restrukturalizaci ekonomiky, silně zaostává. Vlámové velmi špatně snášejí, že mají finančně slabého partnera, který vyžaduje jejich podporu. S ekonomickou mocí roste i moc politická. Proto se snaží o větší decentralizaci země a přesunutí pravomocí do regionů. Slibují si od toho větší samostatnost při rozhodování zejména ve finanční oblasti. Valoni s tím pochopitelně nesouhlasí, protože by přišli o svého největšího donátora. Pokud bychom shrnuli příčiny belgické politické krize do jedné věty, dovolíme si tvrdit, že: dříve šlo o jazyk, dnes o peníze.

Při studiu jsme čerpali z odborné literatury a množství článků a studií. Používali jsme komparativní metodu pro práci s textem. Zdroje byly v českém a francouzském jazyce. Zvolené metody práce se pro dané téma projeví jako velmi vhodné. Rovněž práce s články se velmi osvědčila. Jelikož je to téma současné, není dosud zpracováno v monografiích. Na hlubší, fundovanější analýzu si tedy budeme muset nějakou dobu počkat.

Nicméně můžeme konstatovat, že politická krize je pro tentokrát překonána. Některé důsledky této krize se projeví až v budoucnu, jiné jsou patrné již dnes. Špatná politická situace a nefunkční vyjednávání o vládě provázely Belgii od léta 2007 až do letošního ledna. Byla nastolena možnost eventuálního rozpadu země. Prostor si vydobyla i extrémní pravicová strana Vlámský zájem, což je v demokratické Evropě zneklidňující. Další volby, tentokrát regionální a komunitární se budou konat v červnu 2009. V budoucnu se ukáže, jakým směrem se země bude ubírat a zda se podobná situace může opakovat. Domníváme se, že politické vyjednávání nebude bez potíží, i když se o Belgičanech mluví jako o mistrech kompromisu.

BIBLIOGRAFIE

Monografie:

- BAAR, V.: Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus? 2. vyd. Ostravská univerzita v Ostravě, 2002
- BLAMPAIN, D., GOOSSE, A., KLINKENBERG, J.-M., WILMET, M.: Le français en Belgique. 2. vyd. Duculot, Bruxelles 1999
- ČEPČÁNYOVÁ, J.: Reálie frankofonních zemí. 3. vyd. Fraus. Plzeň 1997
- HULICIUS, E.: Belgie. 1. vyd. Libri. Praha 2006
- FUHRMANN, V.: Belgie. Praha 1963
- ISTENDAEL, van G.: Belgický labyrint. Cinemax Praha 1998
- HOLEŠ, J., KADLEC, J.: Francouzština v Evropě, Univerzita Palackého Olomouc 2005
- HROCH, M.: Evropská národní hnutí v 19. století. 1. vyd. Nakladatelství Svoboda. Praha 1986
- FRIDRICH, M.: Mazlení s vepří. 1. vyd. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2006
- NEUMANN, J., HOŘEJŠÍ, V. a kol., Velký francouzsko-český slovník, Academia, Praha 1992
- POMIAN, K.: Evropa a její národy. 1. vyd. Mladá fronta, Praha 2001
- ŘÍCHOVÁ, B. a kol.: Komparace politických systémů II. 3. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze. Praha 2004
- VANDEPUTTE, R.: L'Histoire économique de la Belgique 1944 - 1990. Editions LABOR, Bruxelles, 1993
- WITTE, E., CRAEYBECKX, J.: La Belgique politique de 1830 à nos jours. Editions LABOR, Bruxelles, 1987

Tištěné články:

- BANKOWICZOVÁ, B.: „Extrémní pravice v Západní Evropě“ In: Politologická revue 2, 2002, s. 42-57
- DELWIT, P., DE WAELE J.-M.: „Proměny belgického politického systému“ In: Politologická revue 1, 1997, s. 108-125
- DRULÁK, P.: „Belgie zatím drží“ In: Mezinárodní politika č. 4, 2008, s. 6-9
- HNÍZDO, B.: „Jazykově smíšené oblasti a politicko-územní struktura Evropy“ In: Mezinárodní vztahy č. 1, 1998. s. 104-111
- WEGER, K.: „Belgické regionální a komunitární volby 13. června 2004. Země na cestě k rozpadu?“ In: Politologická revue 2, 2005, s. 74-89

Články on-line

- ARNAUD, M.: Le grand fossé belge, 13. 3. 2009,
http://www.valeursactuelles.com/public/valeurs-actuelles/html/fr/articles.php?article_id=1124
- COCHARD, S.: Les raisons de la crise politique en Belgique, 15. 7. 2008, [cit. 11. 3. 2009], <http://www.20minutes.fr/article/242062/Monde-Les-raisons-de-la-crise-politique-en-Belgique.php>
- ČERNÝ, A.: Odpočítáváme snad konec belgického času, 17. 7. 2008, [cit. 2. 3. 2009], http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/476041
- D'ALCANTARA, G.: Demande flamande de scission de BHV: une justification économique? 2008, [cit. 13. 3. 2009],
<http://popups.ulg.ac.be/federalisme/document.php?id=657>
- DESTEXHE, A. a Co: In de Warande en français, 15. 3. 2009
http://destexhe.blogs.com/dossier/2006/06/in_de_warande.html
- DOČKAL, V.: „Ústřední pojmy regionální politiky EU“ In: Středoevropské politické studie, 3. 2. 2009, <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=192>
- DRULÁK, P.: Flandry a Evropa - vlámská (para)diplomacie, 24. 10. 2001, [cit. 13. 3. 2009], <http://www.integrace.cz/integrace/clanek.asp?id=410>

DVOŘÁK, V.: Belgický rozchod? 27. 9. 2007, [cit. 13. 1. 2009],
<http://viktordvorak.blog.respekt.cz/c/12082/Belgicky-rozchod.html>

DVOŘÁK, L.: Vládní krize v Belgii, 4. 8. 2008, [cit. 11. 3. 2009],
http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/481407

FONTAINE, J.: Nouvelle crise politique belge! 20. 12. 2008, [cit. 6. 3. 2009],
<http://www.vigile.net/Nouvelle-crise-politique-belge>

GROHOVÁ, J.: Belgie touží po našem sametovém rozvodu, 23. 1. 2008, [cit. 12. 1. 2009], http://zpravy.idnes.cz/belgie-touzi-po-nasem-sametovem-rozvodu-fd5-/kavarna.asp?c=A080123_112147_kavarna_bos

HABÁŇ, M.: Belgické politické strany a jejich postoje k evropskému integračnímu procesu, In: Středoevropské politické studie, 2005, [cit. 1. 3. 2009]
<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=243>

HABÁŇ, M.: Vlámský blok-populistická či extrémní pravice?, In: Listy 05/2004, [cit. 1. 3. 2009], <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=045&clanek=050411>

HOLEC, P.: Jeden národ, dvojí lid, In: Reflex 03/2009, [cit. 2. 3. 2009],
<http://www.reflex.cz/Clanek33513.html>

CHARLIER, D.: Nouveau sondage UCL: Les Wallons sont belges! 23. 6. 2008, [cit. 22. 3. 2009], <http://www.medium4you.be/Nouveau-sondage-UCL-Les-Wallons-sont-belges.html>

KLIMEŠ, D.: Vlámové a Valoni. Odsouzení k dohodě, 18. 7. 2008, [cit. 13. 3. 2009],
<http://www.e15.cz/nazory/vlamove-a-valoni-odsouzeni-k-dohode-37890/>

LOEILLET, D.: Belgique: La crise depuis ses origines, 22. 7. 2008, [cit. 7. 2. 2009],
<http://tf1.lci.fr/infos/monde/europe/0,,3915118,00-crise-belge-depuis-origines-.html>

MÁČALOVÁ, P.: Krize dolehla i na belgickou KBC. Vlámsko poskytne dvě miliardy, 22. 1. 2009, [cit. 20. 3. 2009], <http://ekonomika.ihned.cz/c1-33203780-krize-dolehla-i-na-belgickou-kbc-vlamsko-poskytne-dve-miliardy>

MATĚJKOVÁ, E.: Mittal zavírá ocelárny v Belgii. Může za to krize, 30. 10. 2008, [cit. 20. 3. 2009], <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/svetova-ekonomika/clanek.phtml?id=620714>

MÉVEL, J.-J.: Wallons et Flamands sont tentés par le divorce, 17. 7. 2008, [cit. 13. 3. 2009], <http://www.lefigaro.fr/international/2008/07/17/01003-20080717ARTFIG00009-wallons-et-flamands-sont-tentes-par-le-divorce-.php>

MOSCOVICI, N.: Les Wallons parlent aux Français, 12. 11. 2007, [cit. 23. 3. 2009], http://www.lejdd.fr/cmc/international/200746/les-wallons-parlent-aux-francais_71268.html

NOVÁK, P.: Belgie na hraně srázu, 23. 7. 2008, [cit. 23. 2. 2009], http://www.rozhlas.cz/svet/portal/_zprava/477210

REGINSTER, J. L.: Il manque à la Wallonie d'avoir les pieds sur terre, 27. 5. 2005, [cit. 13. 3. 2009], http://www.ucm.be/C1256C0D003C8BF5/_/41A2F33873051BC4C125700D004E2E83?OpenDocument

STASSI, F.: Belgique: la Flandre, le pays où l'économie fait bon vivre, 24. 1. 2008, [cit. 14. 3. 2009], <http://www.problematiques.fr/108-belgique-la-flandre-le-pays-ou-leconomie-fait-bon-vivre>

STASSI, F.: Belgique: L'économie flamande face à la concurrence européenne, 5. 5. 2008, [cit. 14. 3. 2009], <http://www.problematiques.fr/342-belgique-leconomie-flamande-face-a-la-concurrence-europeenne>

ŠAFAŘÍKOVÁ, K.: Belgie stojí na pokraji rozpadu, 10. 11. 2007, [1. 3. 2009], http://www.lidovky.cz/belgie-stoji-na-pokraji-rozpadu-d3w-/ln_zahranici.asp?c=A071110_150230_ln_zahranici_svo

ŠAFAŘÍKOVÁ, K.: Belgie slaví a spěje k rozpadu, 21. 7. 2008, [cit. 1. 3. 2009], http://www.lidovky.cz/belgie-slavi-a-speje-k-rozpadu-d26-/ln_noviny.asp?c=A080721_000036_ln_noviny_sko&klic=226592&mes=080721_0

ŠAFAŘÍKOVÁ, K.: Dohodněte se, anebo se rozdělte, 24. 7. 2008, [cit. 1. 3. 2009] http://www.lidovky.cz/dohodnete-se-anebo-se-rozdelte-dem-/ln_domov.asp?c=A080724_084902_ln_domov_hel

ŠEBESTÍK, I.: Zastánci rozpadu Belgie hledají vzor v bývalém Československu, 11. 9. 2007, [cit. 14. 4. 2009], <http://www.blisty.cz/2007/9/11/art36220.html>

TRUSINOVÁ, M.: Krize v Belgii pokračuje, 31. 7. 2008, [cit. 20. 2. 2009], <http://master.ct24.cz/svet/23910-krize-v-belgii-pokracuje/>

TVARUŽKOVÁ, L.: Belgičané na ostří nože, 8. 8. 2008, [cit. 30. 1. 2009], http://vikend.ihned.cz/c4-10118700-26221810-v00000_d-belgicane-na-ostri-noze

WERNER, J.: Leterme už není premiérem – šance pro Vlaams Belang?, 22. 12. 2008, [cit. 2. 3. 2009], <http://blog.eurabia.cz/Articles/58-leterme-uz-neni-premierem-belgie-sance-pro-vlaams-belang-.aspx>

ZRNO, M.: Nedivme se Vlámům, že volí krajní pravici, 12. 10 2006, [cit. 12. 2. 2009], <http://www.obcinst.cz/cs/Nedivme-se-Vlamum-ze-voli-krajni-pravici-c973/>

Články on-line, bez uvedení autora

Belgii by rozpad státu přišel na 7 miliard eur, 9. 9. 2008, [cit. 2. 3. 2009], <http://ekonomika.ihned.cz/c1-27388700-belgii-by-rozpad-statu-prisel-na-7-miliard-eur>

Belgie: Finanční krize KBC, 30. 10. 2008, [cit. 20. 3. 2009] <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/belgie/belgie-krize-postihuje-banku-kbc/1000809/50646/>

Belgie jásá: politická krize je zažehnána, 19. 12. 2007, [cit. 2. 2. 2009], http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/belgie-jasa-politicka-krize-je-zazehnana_35589.html

Belgický král nepřijal rezignaci premiéra Leterma, 18. 7. 2008, [cit. 5. 4. 2009], http://zpravy.idnes.cz/belgicky-kral-neprijal-rezignaci-premiera-letermea-fxi-/zahranicni.asp?c=A080718_071021_zahranicni_lf

Belgický král sjednocuje Valony a Vlány, 20. 7. 2008 [cit. 2. 3. 2009], <http://www.euroskop.cz/38/1516/clanek/belgicky-kral-sjednocuje-valony-a-vlamy/>

Belgie má nového premiéra, Leterme nahradil Verhofstadta, [cit. 2009-03-02] http://www.ceskenoviny.cz/tema/index_view.php?id=303250&id_seznam=8

Belgický parlament vyslovil důvěru nové vládě, 2. 1. 2009, [cit. 24. 1. 2009], http://zpravy.idnes.cz/belgicky-parlament-vyslovil-duveru-nove-vlade-flf-/zahranicni.asp?c=A090102_173926_zahranicni_stf

Belgický parlament vyslovil důvěru nové vládě, 2. 1. 2009, [cit. 2. 3. 2009], http://www.financninoviny.cz/tema/index_view.php?id=352613&id_seznam=1615

Belgický premiér Leterme nabídl demisi vlády, [cit. 2009-03-02] http://www.ceskenoviny.cz/tema/index_view.php?id=351048&id_seznam=8

Belgie: rozpad je zažehnán, bezvládlí trvá, 9. 10. 2007, [cit. 12. 3. 2009],
http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/belgie-rozpad-je-zazehnan-bezvladi-trva_25709.html

Belgie se zmítá v politické krizi, 23. 12. 2008, [cit. 11. 3. 2009],
<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/clanek/belgie-se-zmita-v-politicke-krizi-005442>

Belgií zmítá krize, vítězové voleb se neumějí dohodnout, 28. 8. 2007, [cit. 5. 4. 2009], http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/belgii-zmita-krize-vitezove-voleb-se-neumeji-dohodnout_20616.html

Belgie: vládní krize hrozí rozpadem, 4. 9. 2007, [cit. 28. 2. 2009],
<http://www.euportal.cz/Articles/1807-belgie-vladni-krize-hrozi-rozpadem-zeme.aspx>

Belgique: vers la fin de la crise politique? 30. 9. 2007, [cit. 15. 2. 2009],
<http://tf1.lci.fr/infos/monde/europe/0,,3557690,00-belgique-vers-fin-crise-politique-.html>

Croissance économique: la Wallonie rattrape la Flandre, 11. 12. 2007, [cit. 13. 3. 2009], <http://www.trends.be/fr/economie/politique-economique/12-1635-44333/croissance-economique--la-wallonie-rattrape-la-flandre.html>

Dopady finanční krize na Belgii, 1. 10. 2008, [cit. 28. 2. 2009],
http://www.mzv.cz/brussels/cz/obchodne_ekonomicky_usek/ekonomicke_aktuality/dopady_financni_krize_na_belgii.html

Economie: Fossé économique entre la Flandre et la Wallonie Grandit, 1. 4. 2006, [cit. 12. 3. 2009], <http://www.yenoo.be/modules/news/article.php?storyid=363>

Economie wallonne: les premières fondations d'un redressement, 29. 11. 2007, [cit. 15. 2. 2009], <http://www.uwe.be/economie/situation-economique-de-la-wallonie/introduction>

Konec krize, Belgie po devíti měsících porodila vládu, 20. 3. 2008, [cit. 18. 3. 2009],
http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/konec-krize-belgie-po-deviti-mesicich-porodila-vladu_49914.html

La crise politique en Belgique atteint une durée record, 5. 11. 2007, [cit. 10. 2. 2009]
<http://afp.google.com/article/ALeqM5g7FW73GYL19cDa0G99PDA0daqiOA>

La Flandre injecte 2 milliards dans la KBC, 22. 1. 2009, [cit. 13. 3. 2009],
<http://www.infomonde.be/im/fr/3032/economie/article/detail/633184/2009/01/22/La-Flandre-injecte-2-milliards-d-euros-dans-la-KBC.dhtml>

La monarchie, stop ou encore? 24. 10. 2005, [cit. 10. 2. 2009],
http://www.lalibre.be/index.php?view=article&art_id=247073

Le baromètre politique de fin d'année, 21. 12. 2008, [cit. 12. 3. 2009],
http://www.lalibre.be/index.php?view=article&art_id=469416

L'économie belge fait de la résistance, 28. 11. 2008, [cit. 7. 2. 2009],
<http://www.trends.be/fr/economie/politique-economique/12-1635-46703/l-economie-belge-fait-de-la-resistance.html>

Mazlením proti rozpadu Belgie, 12. 11. 2007, [cit. 2009-03-15]
http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/zpravy-z-absurdistanu/mazlenim-proti-rozpadu-belgie_30364.html

Novým belgickým premiérem oficiálně jmenován Van Rompuy, [cit. 2009-03-02]
http://www.ceskenoviny.cz/tema/index_view.php?id=352243&id_seznam=8

Politickou krizi v Belgii zažehnala dohoda o přechodné vládě, 19. 12. 2007, [cit. 2. 3. 2009], http://zpravy.idnes.cz/politickou-krizi-v-belgii-zazehnala-dohoda-o-prechodne-vlade-prn-/zahranicni.asp?c=A071219_065940_zahranicni_klu

Sondage: les Belges veulent l'unité, 25. 8. 2007, [cit. 12. 3. 2009],
<http://helloworldbelgium.lalibreblogs.be/archive/2007/08/25/sondage-les-belges-veulent-l-unite.html>

Sondage: Pour les Belges, la Belgique a 'un avenir' 26. 8. 2007, [cit. 18. 3. 2009],
<http://tf1.lci.fr/infos/monde/europe/0,,3529972,00-pour-belges-belgique-avenir-.html>

Tisíce Belgičanů demonstrovaly proti rozdělení země, 18. 11. 2007 [cit. 12. 3. 2009]
http://zpravy.idnes.cz/tisice-belgicanu-demonstrovaly-proti-rozdeleni-zeme-p0t-/zahranicni.asp?c=A071118_122259_zahranicni_jan

Un Wallon sur deux se verrait bien Français, 29. 7. 2008, [cit. 20. 2. 2009],
<http://www.deredactie.be/cm/de.redactie.francais/infos/1.348567>

V Belgii skončilo devítiměsíční bezvládí, princ jmenoval premiéra. 20. 3. 2008, [cit. 2009-03-17], http://zpravy.idnes.cz/v-belgii-skoncilo-devitimesicni-bezvladi-princ-jmenoval-premiera-p9e-/zahranicni.asp?c=A080320_134925_zahranicni_tha

V Belgii vrcholí politická krize, 16. 7. 2008, [cit. 11. 3. 2009],
<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/clanek/v-belgii-vrcholi-politicka-krize>
 Vládní krize v Belgii pokračuje, král demisi premiéra nepřijal, 18. 7. 2008, [cit. 12. 3. 2009], <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/145287-vladni-krize-v-belgii-pokracuje-kral-demisi-premiera-neprijal.html>
 Volby v Belgii: zvítězila opozice, 10. 6. 2007, [cit. 5. 4. 2009],
http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/volby-v-belgii-zvitezila-opozice_13281.html
 Vítěz belgických voleb by zemi nejraději rozdělil, 13. 7. 2007, [cit. 5. 3. 2009],
http://zpravy.idnes.cz/vitez-belgickych-voleb-by-zemi-nejradeji-rozdelil-fv7-/zahranicni.asp?c=A070613_100621_zahranicni_ad
 Země Beneluxu zachraňují banku Fortis, 29. 9. 2008, [cit. 5. 4. 2009]
http://ekonomika.idnes.cz/zeme-beneluxu-zachranuji-banku-fortis-dhm-/eko-zahranicni.asp?c=A080929_090011_eko-zahranicni_fih
 12% des Wallons et 39% des Flamands sont pour l'indépendance, 25. 8. 2007, [cit. 11. 3. 2009], <http://www.rtlinfo.be/rtl/archive/article/27195/?&archiveYear=2007>
 63% des Wallons se sentent d'abord Belges, 25. 9. 2007, [cit. 13. 3. 2009],
<http://www.fdf.be/spip.php?article1618>

Ostatní internetové zdroje

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE, 19. 3. 2009,
<http://www.nbb.be/pub/home.htm?l=fr>
 CEVIPOL Centre d'étude de la vie politique, 1. 3. 2009,
<http://dev.ulb.ac.be/cevipol/fr/accueil.html>
 CRISE FINANCIERE.BE, 13. 3. 2009, <http://www.crise-financiere.be/>
 DETTE PUBLIQUE FÉDÉRAL, 19. 3. 2009,
http://www.debtagency.be/fr_index.asp
 ECODATA, 10. 3. 2009, http://ecodata.mineco.fgov.be/Fr/begin_fr.htm

ECONOMIE, 11. 2. 2009, <http://mineco.fgov.be/Default.htm>

ÉLECTIONS 2007, 25. 3. 2009, <http://elections2007.belgium.be/fr/index.html>

FLANDRE Flandre: le site portail officiel, 20. 2. 2009,
http://www.flandre.be/servlet/Satellite?c=Page&cid=1166590837082&context=1166590833692--FR&p=1166590837082&pagename=flanders_site%2FView&site=flanders_site

HISTOIRE DE LA BELGIQUE ET SES CONSÉQUENCES LINGUISTIQUES , 7. 2. 2009 http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/europe/belgiqueetat_histoire.htm

INFORMAČNÍ SERVER BELGIE, 24. 1. 2009, <http://www.belgie.cz/>

L'INTERNAUTE: Le magasin de l'internet, des loisirs, de la culture et de la découverte, 11. 2. 2009, <http://www.linternaute.com/>

INSTITUT NATIONAL DE STATISTIQUE, 3. 2. 2009,
http://www.statbel.fgov.be/home_fr.asp

INSTITUT WALLON DE L'ÉVALUATION, DE LA PROSPECTIVE ET DE LA STATISTIQUE, 19. 3. 2009, <http://statistiques.wallonie.be/default.shtml>

MEMO-Le site de l'Histoire, 7. 2. 2009, <http://www.memo.fr/dossier.asp?ID=98>

NOUVELLES DE FLANDRE, 20. 2. 2009, <http://www.dmnet.be/ndf/indexfr.html>

PORTAIL DES SERVICES PUBLICS BELGES, 27. 1. 2009,
<http://www.belgium.be/fr/>

Portál sdružení EUROPEUM, 15. 2. 2009, <http://www.europeum.org/index.php> 16-2-2009

RTL info--L'actualité en Belgique, 16. 2. 2009, <http://www.rtlinfo.be/rtl/>

SOUHRNNÁ TERITORIÁLNÍ INFORMACE BELGIE , 24. 1. 2009,
<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/belgie/1000809/>

STATISTICS BELGIUM, 27. 1. 2009, <http://statbel.fgov.be/>

SITE OFFICIEL DU SERVICE PUBLIC FÉDÉRAL, 11. 2. 2009,
<http://www.diplomatie.be/fr/default.asp>

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V BRUSELU, 20. 2. 2009,
<http://www.mzv.cz/brussels/cz/index.html>

VLAAMS BELANG, 27. 3. 2009, <http://www.vlaamsbelang.org/58/>

ULB Université Libre de Bruxelles, Département de Science Politique, 10. 2. 2009,
http://dev.ulb.ac.be/sciencespo/fr/membres-publications_delwit-pascal_articles.html

Seznam zkratk

BHV	Brusel-Halle-Vilvoorde, volební obvod
CAV	Contrat d'Avenir, strategický plán regionálního rozvoje pro Valonsko
CAWA	Contrat d'Avenir pour la Wallonie actualisé, aktualizace strategického plánu regionálního rozvoje pro Valonsko
CDH	Humanistický demokratický střed, valonská politická strana
CD&V/N-VA	Křesťanská demokratická a vlámská strana
ECOLO	Valonská strana zelených
FN	Národní strana, valonská politická strana
G!	Zelení, vlámská politická strana
LDD	Seznam Dedecker, vlámská politická strana
MR	Reformační hnutí, valonská politická strana
open VLD	Vlámská liberální a demokratická strana
PS	Socialistická strana, valonská politická strana
SP.A	Alternativní socialistická strana, vlámská strana
SP.A-SPIRIT	Vlámská socialistická strana
SPIRIT	Sociální, Progresivní, Mezinárodní, Regionalističtí, Integrálně demokratičtí, Orientovaní na budoucnost, vlámská politická strana
VB	Vlámský zájem
VLD	Vlámští liberálové a demokraté
VNS	Vlámský národní svaz

Seznam obrázků

obr. [1] 12. 1. 2009

http://www.dree.org/usitesdata/GalImgs/12_DD3CFAE5281953982FB595E48E77C8A9.gif
http://images.google.be/imgres?imgurl=http://www.gouvvy.eu/Images/CarteBelgique.gif&imgrefurl=http://www.gouvvy.eu/fr/Cartes.html&usg=__0MtrLz0cBX9_v7tuL8uZzMFbJgM=&h=359&w=493&sz=13&hl=cs&start=125&tbnid=_KBZ4p-MNfIOPM:&tbnh=95&tbnw=130&prev=/images%3Fq%3Dcarte%2Bbelgique%26start%3D108%26gbv%3D2%26ndsp%3D18%26hl%3Dcs%26sa%3DN

obr. [2] 24. 1. 2009

http://etablisements.acamiens.fr/0021823w/spipchm/IMG/jpg/carte_physique_belgique.jpg

obr. [3] 10. 3. 2009

<http://ecodata.mineco.fgov.be/mdf/Population.jsp;jsessionid=jcnn9nlxd1>

obr. [4] 10. 3. 2009

http://ecodata.mineco.fgov.be/mdf/Population_etrangere.jsp

obr. [5] 7. 3. 2009

<http://moulesfritesetchoux.files.wordpress.com/2009/01/hv.jpg>

obr. [6] 15. 2. 2009

<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/belgie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000809>

obr. [7] 17. 2. 2009

http://statbel.fgov.be/home_fr.asp

obr. [8] 17. 2. 2009

http://ecodata.economie.fgov.be/Fr/begin_fr.htm

obr. [9]

Vetterlová, M.: Koaliční vládnutí v Belgii. Bakalářská práce. Brno 2008. s. 10

obr. [10] 1. 3. 2009

http://dev.ulb.ac.be/cevipol/fr/dossiers_programmes-des-partis.html

obr. [11] a obr. [12] 17. 2. 2009

<http://elections2007.belgium.be/fr/index.html>